

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce
*Výpověď obviněného, obžalovaného a svědka v trestním
řízení*

Plzeň 2013

Aneta Judová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: **2012/2013**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	Aneta JUDOVÁ
Osobní číslo:	R07118
Studijní program:	(M6805) Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Název tématu:	Výpověď obviněného, obžalovaného a svědka v trestním řízení
Zadávací katedra:	Katedra trestního práva
Vedoucí diplomové práce:	Prof. Ing. Miroslav Rybář, DrSc., katedra trestního práva

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma:

Výpověď obviněného, obžalovaného a svědka v trestním řízení

zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila všechny prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Praha, 2013

Aneta Judová

Na tomto místě bych ráda poděkovala v první řadě svým rodičům za neutuchající podporu poskytovanou po celou dobu mých studií, dále Mgr. Adamu Jarešovi za pomoc nejenom při jazykové korektuře mé práce, JUDr. Jaromíru Kremerovi za poskytnutí příloh k diplomové práci a v neposlední řadě rovněž vedoucímu práce Prof. Ing. Miroslavu Rybářovi, DrSc. za jeho rady a připomínky.

Děkuji.

Aneta Judová

Obsah

1.	Úvod	1
2.	Charakteristika výpovědi jako důkazního prostředku	2
2.1.	Pojem	2
2.2.	Druhy výsledku	4
2.3.	Příprava výsledku	5
2.4.	Psychologické základy výpovědi	7
3.	Vymezení pojmů obviněný, obžalovaný, svědek	9
3.1.	Obviněný a obžalovaný	9
3.2.	Svědek	12
4.	Obecná pravidla pro provádění výsledků v jednotlivých stádiích trestního řízení a jejich rozdíly	15
4.1.	Výpověď před zahájením trestního stíhání	15
4.2.	Výpověď po zahájení trestního stíhání	20
4.3.	Hlavní líčení	28
4.4.	Některá zvláštní pravidla při výsledku v hlavním líčení ust. § 214 a 215TŘ.....	33
5.	Specifika výsledku mladistvého	34
6.	Výslech ve zkráceném přípravném řízení	37
6.1.	Charakteristika zkráceného přípravného řízení	37
6.2.	Výslech obviněného ve zkráceném přípravném řízení	39
6.3.	Výslech svědka ve zkráceném přípravném řízení	41
7.	Mlčenlivost	41
8.	Úloha obhájce při výsledku	45
9.	Pravdivá a nepravdivá výpověď	48
9.1.	Obviněný	48
9.2.	Svědek	50

10.	Taktika vedení výslechu.....	52
11.	Závěr.....	58
12.	Conclusion.....	59

1. ÚVOD

Účelem trestního řádu vyplývajícího z ustanovení § 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších právních předpisů je úprava postupu orgánů činných v trestním řízení tak, aby byly trestné činy náležitě zjištěny a jejich pachatelé spravedlivě potrestáni, čímž zároveň přispívá k upevnování zákonnosti, předcházení a zamezování trestné činnosti a tudíž i k výchově občanské společnosti.

K odsouzení pachatele trestného činu je nezbytné, aby orgány činné v trestním řízení nejprve náležitě již zmíněným zákonným postupem objasnily předmětný skutek. Musí tak především zjistit, zda se tento skutek stal, zda je trestným činem, kdo je jeho pachatelem a které okolnosti k jeho spáchání vedly nebo umožnily jeho spáchání. Výpověď obviněného, obžalovaného a svědka v trestním řízení významně přispívá právě k tomuto objasnění, neboť z výpovědi zjištěné skutečnosti spolu s dalšími zajištěnými důkazy představují podklad pro hodnocení, jenž je prováděn na základě vnitřního přesvědčení orgánů činných v trestním řízení založeným na pečlivém uvážení všech okolností ať už jednotlivě nebo i v jejich souhrnu. V průběhu takto naznačeného procesu je nutné plně dostát všem právům a povinnostem, jak na straně orgánů činných v trestním řízení, tak na straně obviněného.

Za dobu své praxe v advokátní kanceláři jsem měla možnost sledovat tento zákonem upravený postup svou účastí u hlavních líčení. Institut výpovědi jí tak je poměrně blízký a považuje jej za nesmírně zajímavý, především s ohledem na ústavou zaručený princip práva obviněného na obhajobu, jenž se promítá téměř v každém momentu trestního řízení. Hlavním cílem této diplomové práce je institut výpovědi zevrubně popsat. Na počátku se pokusím charakterizovat základní pojmy této práce, tedy samotnou výpověď, jakož i osobu obviněného, obžalovaného a svědka v trestním řízení. Dále se zaměřím na specifika výpovědi v jednotlivých fázích trestního řízení a v neposlední řadě vymezím pro mne nejzajímavější aspekty vážící se na tento institut, jako je mlčenlivost či pravdivá a nepravdivá výpověď. V závěru dojde ke shrnutí celé práce a k podtržení významu tohoto institutu, jak pro obviněného na straně jedné tak pro orgány činné v trestním řízení na straně druhé.

2. CHARAKTERISTIKA VÝPOVĚDI JAKO DŮKAZNÍHO PROSTŘEDKU

2.1. Pojem

Jak vyplývá z §1 odst. 1 TŘ hlavním účelem trestního řízení je úprava postupu orgánů činných v trestním řízení tak, aby byly všechny trestné činy náležitě zjištěny a jejich pachatelé spravedlivě potrestáni, a aby tak ve svém důsledku přispívalo k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů a k upevňování zákonnosti. Ze zmíněného ustanovení lze tedy vyvodit, že podstatou trestního řízení je objasňování trestných činů a rozhodování o nich.

Aby byl dosažen účel trestního řízení a ve věci mohlo být meritorně rozhodnuto, je nutné zjistit, zda se skutek stal, zda naplňuje znaky některého z trestných činů včetně stanovení následku a výše škody a zda jej spáchal obviněný. Objasňují se i okolnosti, které ke spáchání trestného činu vedly, které umožnily jeho spáchání, jakož i osobní poměry pachatele. Z uvedeného vyplývá, že pro vydání rozhodnutí, je nezbytné zajistit všechny podklady, které objasňují skutkový stav věci bez důvodných pochybností.¹

Vzhledem k tomu, že předmětem trestního řízení je vždy skutek, který se stal v minulosti a který orgány činné v trestním řízení samy nepozorovaly, protože jinak by o něm nesměly z důvodu možné podjatosti rozhodovat, je nezbytné poznat jej zprostředkovaně pomocí rekonstrukce. Na úplnosti, věrnosti a exaktnosti rekonstrukce závisí správnost a spravedlnost rozhodnutí. Proces rekonstrukce takovéto události, jakož i zajišťování podkladů o ní je upraven trestním řádem a nazýváme jej dokazováním.²

„Dokazováním v procesním trestním právu se tedy rozumí zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, jehož cílem je umožnit těmto orgánům poznání skutečností důležitých pro jejich rozhodnutí, tedy vyhledat důkazy o nich, tyto důkazy provést, získané poznatky procesně zajistit a zhodnotit.“³ V rámci tohoto institutu považuji za vhodné vymezit některé jeho základní pojmy, jedná se především o předmět důkazu, důkazní prostředek a důkaz. **Předmětem důkazu** nazýváme skutečnost, která

¹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 373 - 347

² Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 2. Vydání. Praha:Leges, 2011, 816 s., ISBN 978-80-87212-92-9, s. 349

³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 374

má být procesním dokazováním zjištěna. **Důkazní prostředek** je prostředek, který používají orgány činné v trestním řízení, aby získaly informace o předmětu důkazu. S ohledem na téma diplomové práce lze jako příklad uvést právě výslech obviněného nebo svědka. „*Důkaz v procesním smyslu je pak přímý poznatek, který orgán činný v trestním řízení získal o předmětu důkazu z důkazního prostředku při procesním dokazování (činnosti).*“⁴ V návaznosti na důkazní prostředek lze jako příklad uvést právě obsah výpovědí vyslechnutých osob.

V rámci trestního řádu nalezneme dokazování v hlavě páté TŘ. Ustanovení §89 odst. 1 TŘ vymezuje rozsah dokazování, odst. 2 téhož ustanovení tento institut dále rozvíjí obecným tvrzením, že za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci a zároveň předkládá demonstrativní výčet důkazních prostředků. V rámci tohoto výčtu je právě výpověď obviněného a svědka vyjmenována na prvním místě, z čehož lze vyvozovat jejich mimořádný význam.

V souvislosti s tímto důkazem se střetáváme s drobnou terminologickou problematikou, k rozlišení pojmů výpověď a výslech lze uvést, že výpověď je důkazním prostředek, zatímco výslech je vlastní procesní postup orgánu činného v trestním řízení, kterým se výpověď opatřuje. Výpověď je tedy výsledným produktem výslechu.⁵

Obecně je možné definovat výslech, jako procesní úkon orgánu činného v trestním řízení, jehož provádění má svá určitá pravidla obsažená v § 91 a násl. TŘ. Jeho podstatou a cílem je získání všech relevantních informací a poznatků o skutkových okolnostech těch událostí, které jsou podstatou trestního řízení, což následně vede ke zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností, a to pomocí výpovědi vyslýchané osoby, která je zachycena v písemné podobě v protokolu. V tomto ohledu lze rozlišit především výslech podezřelého, obviněného, svědka a znalce. V jejím rámci se promítají jak zásady trestněprávní tak i kriminalistické.⁶

Výslech je nejčastěji používaným důkazním prostředkem, neboť výpověď resp. protokol o ní je, jako důkaz, součástí takřka každého spisu. Jedná se o univerzální důkazní prostředek, jež je možné použít při vyšetřování všech trestněprávně

⁴ Krupka, J.: Trestní právo procesní. 3. Vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING s.r.o., 2010, 198 s., ISBN 978-80-86795-89-8, s. 90

⁵ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430.,

⁶ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728, s. 417

relevantních skutečností. V některých případech vyšetřování trestných činů je výpověď vyslychaných osob jediný možný důkaz ve věci.

Základní právní zásady a procesní pravidla provádění výslechu jsou upraveny v trestním řádu, zatímco konkrétní taktické a organizační stránky věci jsou předmětem zkoumání kriminalistiky, případně také soudní psychologie. Vyšetřovatel je při aplikaci taktických postupů povinen splnit všechny požadavky, které trestní řád stanoví, jinak by zjištěné skutečnosti nemohly být v trestním řízení použity jako důkaz.⁷

2.2. Druhy výslechu

Výslech lze členit do jednotlivých kategorií, přičemž nejčastěji bývá klasifikován:

1) Podle procesního postavení vyslychaného na:

- a) výslech osoby vyzvané k podání vysvětlení;
- b) výslech podezřelého (obviněného);
- c) výslech svědka;
- d) výslech poškozeného; a
- e) výslech znalce.

2) Podle vybraných kriminalisticko – taktických hledisek:

- a) podle věku;
- b) podle kriminální zkušenosti;
- c) podle mentální úrovně; a
- d) podle fyzického stavu.⁸

Trestní řád dále vymezuje svébytné druhy výslechu a to výslech před provedením domovní a osobní prohlídky, výslech při konfrontaci a rekognici, výslech mimo hlavní líčení a veřejné zasedání, jakož i výslech osob mladších patnácti let o

⁷ Šimovček, I.: Kriminalistika., 1. Vydání, Bratislava: Iura Edition, 2001, s. 326, ISBN 80-890-4712-2, s. 226

⁸ Straus, J. a kol., Kriminalistická taktika. 2. Vydání, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, 291 s., ISBN 978-80-7380-095-6, s. 102

okolnostech, jejichž ožívování v paměti by mohlo mít nepříznivé následky pro duševní a mravní vývoj takovéto osoby.⁹

Z trestněprocesního hlediska je specifickým druhem výpovědi podání vysvětlení. Za vysvětlení považujeme sdělení osoby, jež byla na základě zákona vyzvána oprávněným orgánem k tomu, aby ze zákonem stanovených důvodů podala ústní vysvětlení a to v době před zahájením trestního stíhání. Vysvětlení se dokumentuje formou úředního záznamu, jež se sice netěší statusu důkazu, ale má významné procesní důsledky, neboť sdělení obvinění či usnesení o odložení věci je zpravidla odůvodněno právě podanými vysvětleními.

Rozlišení jednotlivých druhů výslechu má podstatný význam nejenom z hlediska formy nebo teorie, ale především s ohledem na praxi, protože každý z druhů výslechu má své zvláštnosti a specifika, na něž je nutné brát při výběru taktiky výslechu ohled.¹⁰

2.3. Příprava výslechu

Příprava výslechu se rozpadá na dvě relativně samostatné části:

1. **obsahová příprava výslechu a**
2. **organizačně-materiální příprava výslechu.**

Ad 1. Obsahová příprava výslechu je výsostnou doménou vyslychajícího, spočívá ve zpracování série otázek a plánu výslechu, jejichž kvalita je přímo úměrná výsledkům výslechu. Obsahovou přípravu výslechu je možné rozdělit na dvě fáze a to na fázi **analytickou a syntetickou**.¹¹

Analytická fáze přípravy výslechu zahrnuje:

- a) analýzu dosud shromážděných materiálů;
- b) analýzu znalostí, schopností a psychického stavu vyslychajícího; a
- c) analýzu osobnosti vyslychaného.

⁹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 418

¹⁰ Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J. Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, 606 s., ISBN 80-717-9878-9, s. 328

¹¹ Straus, J. a kol., Kriminalistická taktika. 2. vydání, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, 291 s., ISBN 978-80-7380-095-6, s. 108

Ad a) **Analýza dosud shromážděných materiálů** spočívá v jejich podrobném obeznámení. Jejím cílem je vymezit všechna dosud známá fakta a z nich vyplývajících domněnek, jakož i mezer a jednotlivých rozporů mezi nimi. Podstatou je, aby si vyšetřovatel před nadcházejícím výsledkem přesně ujasnil, co ví a co vědět potřebuje, a tak dosáhl cíle výsledku

Ad b) **Analýza znalostí, schopností a psychického stavu vyslychajícího** je svým způsobem jistou sebereflexí jeho osoby, na jejímž základě je schopen vést výslech s ohledem na všechny situace, které v jeho průběhu mohou nastat. Vyslychajícímu umožňuje poznání aktuálního stavu své psychiky, schopností a dovedností, jakož i uvědomění si možných subjektivních negativních vlivů způsobilých ovlivnit jeho psychiku, jako nezbytný předpoklad k jejich odstranění.

Ad c) **Analýza osobnosti vyslychaného** umožňuje vyslychajícímu náležitý přístup k vyslychané osobě, jakož i volbu vhodné taktiky vedení výsledku s ohledem na jeho inteligenci, charakter, schopnosti a dovednosti. Zkoumání osobnosti vyslychaného by nemělo pramenit z povrchního úsudku vyplývajícím pouze z jeho vzhledu, momentálního projevu či oblečení, ale mělo by být podpořeno i dalšími informacemi z jiných zdrojů, například ze znaleckého posudku.

Syntetická fáze je jádrem přípravy na nadcházející výslech. Vyslychající v této fázi připravuje výslech s ohledem na všechny zjištěné skutečnosti a poznatky vyplývající z analytické fáze. Syntetickou fázi lze rozdělit na dvě části, a to na **část obecnou**, ve které se rozhoduje mj. o formě výsledku, jeho předmětu a cíli, místě a času výsledku či způsobu zajištění přítomnosti vyslychaného a **část zvláštní**, v jejímž rámci je vypracováván plán výsledku. Plán výsledku vyplývá ze složitosti a rozsáhlosti vyšetřované věci, čemuž odpovídá i jeho forma. Plán výsledku může být uložen pouze v paměti vyslychajícího v případech méně závažných či skutkově jednoduchých, může mít podobu poznámek zaznamenaných ve spisovém materiálu nebo může mít písemnou podobu obsahující rovněž seznam důkazního materiálu, který je možné ve vhodném okamžiku předložit vyslychané osobě v případech vyšetřování rozsáhlé a komplikované kriminality.¹²

¹²Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J. Kriminalistika. 2. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, 606 s., ISBN 80-717-9878-9, s. 329 - 330

Ad 2. Organizačně-materiální příprava výslechu se zabývá významem a účinkem prostředí na vyslychanou osobu a na výslech samotný. Do této přípravy lze zařadit kromě věcně organizačního zabezpečení výslechu a výběru vhodného výslechového prostředí, také vymezení okruhu osob na výslechu zúčastněných či zajištění technických prostředků nutných k provedení výslechu.

V rámci výslechového prostředí je možné vymežit jeho dvě úrovně a to úroveň vnitřní a vnější. Vnější výslechovým prostředím lze označit místo, na kterém je výslech prováděn. Zpravidla se jedná o kancelář vyslychajícího nebo o výslechovou místnost. Ve zvláštních případech může být výslech prováděn i mimo tato typická místa, například ve zdravotnickém zařízení, na pracovišti či v bytě vyslychaného. Vnitřním výslechovým prostředím lze nazvat atmosféru v místnosti v průběhu výslechu. Ta je tvořena mnoha činiteli, pro představu lze zmínit například čistotu místnosti, její osvětlení nebo teplotu či rozmístění osob zúčastněných na výslechu. Obecnou snahou v rámci přípravy výslechu by mělo být odstranění veškerých nežádoucích vlivů a rušivých elementů a vytvoření pozitivní atmosféry, neboť právě ta působí příznivě na psychiku vyslychaného, umožňující tak dosažení cíle výslechu.

Kromě vyslychajícího a vyslychaného se na výslechu účastní i další osoby, jako je zapisovatel, obhájce, tlumočník etc., přičemž v rámci přípravy výslechu je nutné tyto osoby přesně určit a zajistit jejich účast na tomto procesním úkonu. Hovoříme-li o zajištění technických prostředků, máme na mysli jejich vhodnou volbu, přípravu, jakož i jejich odzkoušení a odstranění případných nedostatků.¹³

2.4. Psychologické základy výpovědi

Jak jsem již uvedla výše, výpovědi rozumíme sdělení vyslychaného učiněné v průběhu výslechu a zadokumentované podle příslušných právních předpisů. Nejvýraznější vliv na výpověď vyslychané osoby mají z kriminalistického hlediska podle Strause především následující psychologické faktory:

1. vnímání;
2. paměť;
3. myšlení; a
4. reprodukce.

¹³ Straus, J. a kol., Kriminalistická taktika. 2. Vydání, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, 291 s., ISBN 978-80-7380-095-6, s. 109 - 110

Ad 1. Vnímání, nebo-li percepce, lze popsat jako subjektivní vnímání objektivní reality smyslovými orgány. Je to proces, jehož výsledkem je vjem, jako uvědomělý odraz jevů vnějšího světa.¹⁴ *„Informační obsah svědecké výpovědi proto může být zřetelný řadou subjektivních, ale i objektivních okolností, od zaujatosti svědka vůči obviněnému (přátelské nebo nepřátelské vztahy mezi nimi, dopad škody způsobené trestným činem, obava ze msty za svědectví atd.), přes negativní či pozitivní vztah svědka k orgánům činným v trestním řízení (např. v důsledku své předchozí špatné zkušenosti, obavy z možného vlastního trestního stíhání, přílišné horlivosti ve snaze co nejvíce napomoci v objasňování), ovlivnění jinými svědeckými výpověďmi nebo jinými důkazy, celkovou rozumovou, vzdělanostní a kulturní úroveň svědka, jeho zvláštními psychofyzilogickými vlastnostmi (např. nemoc), až po situaci na místě a v době činu, jak ji objektivně vůbec mohl svědek vnímat (např. denní doba, osvětlení, vzdálenosti, výhledové poměry, stanoviště svědka atd.)“¹⁵*

Ad 2. Jedinečnost osoby, její intelekt, znalosti, schopnosti a dovednosti stejně jako jedinečnost vnímané skutečnosti ovlivňují proces vnímání a jeho rozumové zpracování a uchování v **paměti**. Jednotlivé vjemy zanechávají v mozku tzv. paměťovou stopu, která může být poměrně významná a stálá na straně jedné, nebo může postupně blednout, až po čase zcela vymizí na straně druhé. Z kriminalistického hlediska jsou nejvýznamnější ty paměťové stopy, které se vážou k místu a době spáchaného trestného činu, jakož i k osobě pachatele.

Ad 3. Myšlení je nejvyšším stupněm poznávacích procesů, je to proces rozumového zpracovávání informací získaných prostřednictvím vnímání. Uskutečňuje se pomocí myšlenkových operací, mezi které řadíme analýzu, syntézu, porovnávání, abstrakci, analogii a zevšeobecňování.¹⁶

Ad. 4. Reprodukci zjišťují orgány činné v trestním řízení, co svědek v souvislosti s předmětnou událostí vnímal a co si o ní zapamatoval. Správnost reprodukce může být negativně ovlivněna řadou činitelů, nesprávným vyjadřováním

¹⁴ Straus, J. a kol., Kriminalistická taktika. 2. Vydání, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, 291 s., ISBN 978-80-7380-095-6., s. 104

¹⁵ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 854

¹⁶ Straus, J. a kol., Kriminalistická taktika. 2. Vydání, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, 291 s., ISBN 978-80-7380-095-6, s. 104 - 106

svědka, jeho nervozitou při výslechu, rozrušením v průběhu oživování si předmětných událostí v paměti, etc.¹⁷

3. VYMEZENÍ POJMŮ OBVINĚNÝ, OBŽALOVANÝ, SVĚDEK

3.1. Obviněný a obžalovaný

Osoba, proti níž se trestní řízení vede, bývá v průběhu trestního řízení označována různými způsoby jako podezřelý, obviněný, obžalovaný a odsouzený a to v závislosti na tom, ve které fázi se trestní řízení nachází. Ze zmíněných označení vyplývá postavení osoby v rámci trestního řízení, jakož i jí poskytnutá práva trestním řádem.

Podezřelým je podle trestního řádu ten, kdo byl orgánem činným v trestním řízení zadržen, ale trestní stíhání dosud zahájeno nebylo a dále ten, proti němuž je vedeno tzv. zkrácené přípravné řízení. **Obviněným** se podezřelý stává sdělením obvinění, tedy momentem, kdy bylo zahájeno trestní stíhání.¹⁸ Jedná se o poměrně významný mezník trestního řízení, neboť teprve od tohoto okamžiku lze proti obviněnému použít některé z prostředků dané trestním řádem. V tomto ohledu lze především zmínit vzetí do vazby, zadržení či příkaz k zatčení, jakožto instituty, které jsou na zahájení trestního stíhání přímo vázány.¹⁹ Po nařízení hlavního líčení se z obviněného stává **obžalovaný** a z obžalovaného případně **odsouzený** nabytím právní moci odsuzující rozsudku či trestního příkazu. Ust. §12 odst. 7 TŘ stanoví, že pokud z povahy věci nevyplývá něco jiného, rozumíme pod pojmem obviněný též obžalovaného a odsouzeného. Z dikce ust § 12 odst. 7 TŘ lze tedy dovodit, že např. obžalovaného i po podání obžaloby lze označovat i jako obviněného.

Trestní řád nijak neomezuje ani způsobilost osoby, proti níž se trestní řízení vede, být subjektem trestního řízení, ani její procesní způsobilost. Z trestného činu tak může být obviněna i osoba nepřičetná a procesní úkony v trestním řízení může činit jak osoba omezená ve své způsobilosti k právním úkonům, tak osoba této způsobilosti zcela

¹⁷ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s.854

¹⁸ Novotný, F., Souček, J. et al. Trestní právo procesní. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, 410 s., ISBN 978-807380-237-0, s. 72 - 73

¹⁹ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 246.

zbavená.²⁰ Způsobilost být osobou, proti níž se trestní řízení vede, zaniká až na výjimky smrtí. Zmíněné výjimky stanovuje zákon ve prospěch obviněného, aby mu umožnil jeho plnou rehabilitaci. Jedná se o řízení o dovolání, řízení o stížnosti pro porušení zákona a řízení o obnově řízení.²¹

Osoba, proti níž se trestní řízení vede, má poměrně specifické postavení, které vyplývá z toho, že je procesní stranou ve věci, její výpověď je důkazním prostředkem a v neposlední řadě z toho, že je sama objektem výkonu rozhodnutí.

Vzhledem k tomu, že osoba, proti níž se trestní řízení vede má postavení strany, jsou jí jako takové dána poměrně rozsáhlá práva. Především má zásadně rovnocenné postavení jako státní zástupce. Zákon nicméně umožňuje, aby v zájmu úspěšného provedení trestního řízení byly této osobě ukládány i jistá omezení, typicky vazba, která poměrně výrazně negativně ovlivňuje postavení obviněného jako strany. Aby se toto znevýhodnění vyrovnalo, zákon přiznává obviněnému jistá specifická práva označovaná jako *favor defensionis*. Tento pojem v sobě zahrnuje právo závěrečné řeči pronášené obviněným jako posledním v pořadí, právo posledního slova či uplatnění zásady zákazu reformace *in peius*.²²

Jednotlivá konkrétní práva obviněného jsou určitou konkretizací ústavního práva na obhajobu. Toto právo je zaručeno Listinou základních práv a svobod (čl. 40 odst. 3,4), Mezinárodním paktem o občanských a politických právech a v neposlední řadě také Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod Rady Evropy. V trestním řádu je vyjádřeno v rámci základních zásad trestního řízení a to tak, že ten, proti němuž se trestní řízení vede, musí být v každém období trestního řízení poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce. Právo na obhajobu je nezbytným atributem práva na spravedlivý proces.

Právo na obhajobu je v zásadě vybudováno na třech složkách:

1. právo na to, aby se obviněný hájil sám a to jak prostředky, tak způsobem který sám uzná za vhodný. V tomto smyslu můžeme hovořit o tzv. materiální obhajobě;

²⁰ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 2. Vydání. Praha:Leges, 2011, 816 s., ISBN 978-80-87212-92-9, s. 228

²¹ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 245

²² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 232

2. právo obviněného mít v průběhu celého trestního řízení obhájce a radit se s ním o způsobu vedení obhajoby je tzv. formální obhajoba a

3. právo na takový postup orgánů činných v trestním řízení, jenž bude v souladu s jejich právy a povinnostmi tak, jak vyplývají ze zákona a který za součinnosti stran povede ke zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností a to v rozsahu, který je nezbytný pro vydání rozhodnutí v dané věci s tím, že orgány činné v trestním řízení mají povinnost prověřovat stejně pečlivě všechny okolnosti bez ohledu na to, zda svědčí ve prospěch či neprospěch obviněného. Některá práva obviněného jsou souhrnně vymezena v rámci ustanovení § 33 TŘ, jiná můžeme nalézt v jednotlivých ustanoveních trestního řádu.²³

V rámci demonstrativního výčtu práv obviněného lze na prvním místě zmínit právo obviněného na obhájce. Obviněný si obhájce může zvolit sám, nebo mu je za podmínek vymezených v § 37 TŘ zvolen. Dále je v zájmu obhajoby obviněného nezbytné jej včas poučit o tom, pro jaký skutek je volán k odpovědnosti, aby tak věděl, proti jakému obvinění se má hájit. Obviněnému musí být v každé fázi trestního řízení umožněno, aby se vyjádřil ke všem skutečnostem, které jsou mu kladeny za vinu, jakož i k důkazům o nich. Aby tak pokud možno sám vyličil předmětné skutečnosti, uvedl okolnosti a předložil takové důkazy, které jeho vinu zeslabují nebo zcela vyvracejí. Obviněný má právo nahlížet do spisu, pořizovat si z něj výpisy, poznámky či jeho kopie. Po skončení vyšetřování je orgán činný v trestním řízení povinen předložit spis obviněnému k prostudování a umožnit mu podání návrhů k doplnění vyšetřování. Pokud obviněný neovládá český jazyk, je oprávněn před orgánem činným v trestním řízení užívat svůj mateřský jazyk. Za předpokladu, že předseda senátu nařídí hlavní líčení, musí být obviněnému doručena obžaloba.

Obžalovaný má právo účastnit se projednávání věci, především v hlavním líčení a veřejném zasedání o odvolání, aby tak mohl co nejlépe realizovat své právo na obhajobu. Hlavní líčení a veřejné zasedání lze konat bez přítomnosti obžalovaného pouze za podmínek stanovaných trestním řádem. Podstatnou součástí práva na obhajobu je i právo obviněného podávat řádné i mimořádné opravné prostředky.²⁴

²³ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 2. Vydání. Praha:Leges, 2011, 816 s., ISBN 978-80-87212-92-9, 228 - 229

²⁴ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 285 - 286

3.2. Svědek

Na rozdíl od obviněného či obžalovaného neobsahuje trestní řád žádnou legální definici svědka. Vymezuje pouze jeho práva, povinnosti a postup orgánů činných v trestním řízení při provádění důkazu výpovědi svědka. Obecně lze svědka popsat jako osobu rozdílnou od osoby obviněné, která byla orgánem činným v trestním řízení vyzvána k tomu, aby se jako svědek vyjádřila o okolnostech, které vnímala svými smysly a které jsou předmětem trestního řízení.

Svědka přináší jednu z rozhodujících výpovědí, která má pro rozhodnutí ve věci mimořádný význam. Často lze prokázat některé skutečnosti podstatné pro trestní řízení pouze pomocí právě tohoto důkazního prostředku. Svědecká výpověď je i součástí práva na obhajobu obviněného, jak vyplývá z čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podle které má obviněný právo dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch.

Postavení svědka lze v teorii i praxi trestního práva rozlišit na postavení svědka v **materiálním** a **formálním smyslu**. V materiálním smyslu je svědkem osoba, která vnímala skutečnosti podstatné pro trestní řízení a může o nich vypovídat nehledě na to, zda již byla orgány činnými v trestním řízení k výpovědi vyzvána nebo se k výpovědi přihlásila sama. Za svědka ve formálním smyslu je považována osoba, která disponuje právy a povinnostmi svědka dle trestního řádu, tzn. že již byla orgány činnými v trestním řízení vyzvána k výpovědi nebo se za tímto účelem přihlásila sama nebo tak učinila z podnětu některé ze stran. Svědek v materiálním smyslu se může a nemusí stát svědkem ve smyslu formálním a naopak.

Procesní postavení, nebo-li funkce svědka, vylučuje, aby ten, kdo je ve věci svědkem, byl zároveň obviněným a to ani v poměru k jiným spoluobviněným. Tato možnost přichází v úvahu pouze v případě, že trestní stíhání dřívějšího spoluobviněného bylo pravomocně zastaveno, bylo vyloučeno ze společného řízení nebo skončilo pravomocným zprošťujícím anebo odsuzujícím rozsudkem. Procesní postavení svědka má s výjimkou tohoto případu v ostatních případech neslučitelnosti vždy přednost před jakýmkoli jiným procesním postavením v rámci téhož trestního řízení. Funkce svědka je předně neslučitelná s funkcí jakéhokoli orgánu činného v trestním řízení, neboť přímé vnímání okolností, které jsou podstatné pro trestní řízení, by představovalo takový poměr k věci, jenž by zakládal důvodné pochybnosti o nepodjatosti takového orgánu. Totéž platí i pro advokáta, ten nemůže v tomtéž trestním řízení vystupovat jako obhájce a zároveň jako svědek. V těchto případech tedy bude mít procesní postavení svědka

přednost před procesním postavením orgánu činného v trestním řízení nebo před procesním postavením obhájce.

S výjimkou výpovědi spoluobviněného trestní řád svědeckou způsobilost nijak nestanovuje ani jinak okruh možných svědků neomezuje. Cílem takto širokého vymezení je zabezpečit co nejširší okruh potenciálních svědků, aby se institutu svědecké výpovědi, jako důkazního prostředku, mohlo využívat co nejvíce. Svědkem tak může být vedle dospělé osoby také mladistvý, dítě, osoba s psychickými nebo duševními vadami, cizinec či osoba bez státní příslušnosti a to i v tom případě, že se nachází v cizině.

Na osobu svědka se váže povinnost vypovídat. Obecná svědecká povinnost se skládá v zásadě ze dvou povinností. Z **povinnosti dostavit se na předvolání k orgánu činnému v trestním řízení** a z **povinnosti vypovídat jako svědek**, tedy uvést pravdivě všechno, co je mu známo o trestném činu, pro nějž se dané řízení vede a v jeho souvislosti o jeho pachateli a o jiných okolnostech důležitých pro řízení.²⁵ Kromě těchto povinností má svědek řadu dalších. Je povinen podrobit se konfrontaci a rekognici, dále vyšetření duševního stavu znalcem, prohlídce těla, odběru krve jakož i jiným obdobným úkonům představujícím zásah do tělesné integrity, je povinen podrobit se úkonům vedoucím ke zjištění jeho totožnosti a v neposlední řadě je povinen napsat potřebný počet slov umožňující zjistit pravost rukopisu.

Svědka disponuje také množstvím práv. Mezi jeho základní oprávnění řadíme právo odepřít výpověď a právo na dodržování zákazu výslechu, právo vypovídat v mateřském jazyce a právo na právní pomoc. Dále pak právo ohroženého svědka na poskytnutí informací ohledně pobytu obviněného či odsouzeného a právo takového svědka na ochranu. Svědek má v neposlední řadě nárok na náhradu nutných výdajů, které mu v souvislosti s podáním svědeckých výpovědí vznikly.

Z výše zmíněné povinnosti vypovídat existují určité výjimky, o nichž trestní řád pojednává v ust. § 99 a § 100. Z § 99 TR vyplývá přímý zákaz výslechu některých osob, ke kterému orgány činné v trestním řízení přihlíží z moci úřední. V tomto ohledu jsou vyňaty osoby požívající výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodního práva a dále osoby, jejichž výslech je zakázán. Osoby, jejichž výslech je zakázán, jsou takové osoby, kterým jeden z řady právních předpisů ukládá povinnost mlčenlivosti. Příznačně lze

²⁵ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 849 - 851

zmínit zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších právních předpisů, zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, ve znění pozdějších právních předpisů či zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších právních předpisů, které upravují povinnost mlčenlivosti advokáta, duchovního a lékaře či jiného zdravotníka.

Ustanovení § 100 TŘ zprošťuje svědecké povinnosti ty osoby, které jsou k obviněnému v určitém rodinném nebo příbuzenském vztahu a dále ty osoby, které by svou výpovědí přivodily hrozbu trestního stíhání sobě, svému příbuznému, svému manželu či partnerovi nebo jiné osobě, jejíž újmu by právem pociťovaly jako újmu vlastní. K případům odeprání výpovědi přihlíží orgán činný v trestním řízení, na rozdíl od zákazu výslechu jen, pokud svědek tohoto svého práva využije. O zákazu výslechu, jakož i o právu odeprání výpovědi je orgán činný v trestním řízení povinen svědka náležitě poučit.

Je-li jako svědek vyslýchána osoba mladší patnácti let, je nezbytné vynaložit náležitou péči na poučení takovéto osoby o jejích právech, především s ohledem na její rozumovou a mravní vyspělost. Vzhledem k věku takového svědka není součástí poučení o trestních následcích křivé výpovědi, tak jak vyplývají z ust. § 346 TZ.²⁶ Postup při výslechu osob mladších patnácti let o okolnostech, jejichž obnovování v paměti by mohlo nepříznivě ovlivnit duševní a mravní vývoj této osoby, se v trestním zákonu těší zvláštní úpravě. Primární je, aby proběhl pouze jednou a to zvláště šetrně, zpravidla za přítomnosti pedagoga nebo jiné osoby mající zkušenosti s výchovou mládeže.²⁷

Institut svědka upravují mimo trestního řádu i jiné právní předpisy. V případech, kdy hrozí, že na svědky bude vyvíjen nátlak, že dojde k nezákonnému ovlivňování průběhu trestního řízení nebo k odplatě za to, že tyto osoby pomáhaly nebo mají pomáhat orgánům činným v trestním řízení k dosažení účelu trestního řízení podle trestního řádu, je možné poskytnout jim tzv. nadstandardní způsob ochrany osob podle zákona č. 137/2001 Sb. o zvláštní ochraně svědka, ve znění pozdějších právních předpisů. Tento zákon vymezuje ohrožené a chráněné osoby, samotnou zvláštní ochranu

²⁶ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 2. Vydání. Praha:Leges, 2011, 816 s., ISBN 978-80-87212-92-9, s. 400

²⁷ Hendrych, D. Právní slovník. 3., podstatně rozšířené vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, 1459 s., ISBN 978-80-7400-059-1.

a pomoc těmto osobám, jakož i způsob a podmínky jejího poskytování. Nadstandardní způsob ochrany osob je realizován pomocí Policie České republiky a Vězeňské služby České republiky a zahrnuje především osobní ochranu, přestěhování chráněné osoby včetně příslušníků její domácnosti, pomoc chráněné osobě za účelem jejího sociálního začlenění v novém prostředí a nakonec zastírání skutečné totožnosti chráněné osoby.

Vantuch vítá a oceňuje přijetí zákona o zvláštní ochraně svědka, neboť tak došlo k vytvoření právní úpravy zvláštní ochrany a pomoci osobám ohrožených nezákonným nátlakem a tak zároveň i k vytvoření důležitého nástroje k potlačování kriminality, a to především u závažných trestných činů páchaných jak jednotlivci, tak zločinnými spolčenými. Zároveň však i vytvořenou právní úpravu kritizuje s ohledem na to, že se zákonodárce neinspiroval zahraniční právní úpravou a nijak neupravil institut korunního svědka ani možnost orgánů činných v trestním řízení poskytnout obviněnému členu organizované skupiny příslib beztrestnosti za předpokladu, že bude proti zločinnému spolčení vypovídat a významným způsobem tak přispěje k usvědčení ostatních pachatelů, což lze považovat za významně limitující faktor v boji s organizovaným zločinem.²⁸

4. OBECNÁ PRAVIDLA PRO PROVÁDĚNÍ VÝSLECHŮ V JEDNOTLIVÝCH STÁDIÍCH TRESTNÍHO ŘÍZENÍ A JEJICH ROZDÍLY

4.1. Výpověď před zahájením trestního stíhání

Úpravu postupu před zahájením trestního stíhání nalezneme v hlavě deváté trestního řádu ust. § 158 až 159b TŘ. Jedná se o prvopočátek trestního procesu, jehož účelem je prošetřit a odhalit skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu a zajistit jeho pachatele a zároveň opatřit podklady nutné pro sdělení obvinění, a tedy pro zahájení trestního stíhání anebo pro vydání jiného rozhodnutí. Synonymem pro postup před zahájením trestního stíhání je podle dikce trestního řádu v ust. § 159 prověřování.²⁹

²⁸ Vantuch, P. Nový zákon o ochraně svědka a dalších osob a boj s organizovaným zločinem., [Právní rozhledy 8/2001, s. 359]

²⁹ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 1196 - 1197

Úkolem orgánu činného v trestním řízení v před-přípravném řízení je především na základě trestního oznámení, listinných či jiných důkazů a zejména podání vysvětlení uvážit, zda se vůbec jedná o věc trestněprávní anebo zda je třeba řešit věc v rovině občanskoprávní či obchodněprávní, neboť jednou ze základních zásad trestního zákoníku je dle ust. § 12 odst. 2 zásada subsidiarity trestní represe. Z této zásady vyplývá, že uplatnění trestního zákoníku je přípustné výlučně tehdy, kdy nepostačuje použití odpovědnosti dle jiného právního předpisu. Tato zásada předpokládá znalost těchto norem orgány činnými v trestním řízení. Příkladem mohu uvést trestné činy proti průmyslovým a autorským právům očekávající znalost předpisů upravující duševní vlastnictví anebo u trestných činů daňových, poplatkových a devizových vyžadující znalost této problematiky. Teprve poté, co selže ochrana dle těchto jiných právních norem, je trestněprávní postih na místě. Uvedené je nutné zdůraznit s ohledem na fenomén dnešní doby, kdy je většina problémů řešena právě prostřednictvím trestních oznámení.

Úvaha, zda již je na místě uplatnit trestní reprezi je závislá i na podání vysvětlení či výpovědí jiným osob. Profesionalita vedení výslechu policejním orgánem, státním zástupcem anebo případně soudcem je proto nesmírně důležitá a měla by vést k logické úvaze, zda se jedná o jednání trestněprávní, anebo zda osoba podávající podnět k prošetření tím sleduje jiný účel a nevyřizuje si s osobou, proti níž trestní oznámení směřuje eventuálně „jiné potíže“.

Policejní orgán je v rámci prověřování oprávněn mimo jiné úkony, vymezené v ust. § 158 TŘ, vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob. Ustanovení § 158 odst. 4 TŘ dává každému, kdo vysvětlení podává, právo na právní pomoc obhájce. Tato právní pomoc subsumuje např. poradu o významu vysvětlení, jeho důležitosti pro další řízení včetně možných důsledků z vysvětlení vyplývajících. Součástí je i poučení o otázkách mlčenlivosti, možnosti odepřít vysvětlení etc. Účast obhájce při podání vysvětlení není zcela porovnatelná s účastí obhájce obviněného. Z tohoto důvodu nemůže postupovat analogicky k ust. § 41 TŘ., nemůže tedy do podávání vysvětlení nikterak zasahovat, nemá právo nahlížet do spisu anebo se dožadovat účasti na těch úkonech ve věci, kterých se neúčastní osoba podávající vysvětlení.

Vzhledem k tomu, že je přítomnost obhájce při podávání vysvětlení jinými osobami znemožněna, nemá možnost osobně sledovat jeho průběh a to, zda policejní orgán prověřuje stejně pečlivě okolnosti svědčící jak ve prospěch tak neprospěch obviněného i bez návrhu stran. Nemá možnost položit těmto osobám otázky, které

nepoložil policejní orgán a od nichž by očekával odpovědi svědčící ve prospěch obviněného. Důsledkem je značná jednostrannost úředních záznamů o podání vysvětlení, zaměřené zejména na potvrzení obvinění sděleného při zahájení trestního stíhání.

O obsahu vysvětlení neseписuje policejní orgán protokol, nýbrž úřední záznam. Použití takového úředního záznamu před soudem jako důkazu nelze, nestanoví-li zákon jinak. Nález Ústavního soudu sp.zn.: ÚS 165/2004 USn. vyloučil i výpovědi policistů, kteří úřední záznam o podaném vysvětlení sepsali na základě ust. § 158 odst. 3 TR, jako důkaz v trestním řízení před soudem, neboť došel k názoru, že provedení takového důkazu by porušovalo právo obviněného na spravedlivý proces.³⁰

Úřední záznam je totiž považován pouze za pramen důkazu, tedy stimul, který iniciuje provedení určitého důkazu. Šámal v Komentáři k trestnímu řádu podotýká, že k podpisu úředního záznamu by mělo docházet spíše výjimečně a to v těch v případech, kdy se jedná o úřední záznam sepsaný ve zkráceném přípravném řízení, anebo pokud by obsah podaného vysvětlení měl relevantní význam především pro dokazování v řízení před soudem. To, že k podpisu úředního záznamu o podání vysvětlení nedojde, nijak nevyklučuje podepsání zákonného poučení.³¹

Vysvětlení předchází jiný procesní úkon, kterým je předvolání. Policejní orgán je oprávněn vyzvat osobu, aby se ve stanovený čas a den dostavila na určené místo k podání vysvětlení. Pokud se jedná o řízení o zvlášť závažném zločinu, je tato osoba povinna vyhovět této výzvě neprodleně, z tohoto důvodu ji lze výzvu předat bezprostředně před tímto úkonem. Zpravidla se jedná o ústní vyzvání policejního orgánu přímo na místě činu anebo při jiné příležitosti, která souvisí se spácháním trestného činu. Má-li písemnou podobu, musí splňovat následující náležitosti. „*Ve výzvě k dostavení se k podání vysvětlení policejní orgán uvede kromě označení místa a času (dne a hodiny) vysvětlení též jeho předmět, zda a jaké písemnosti nebo jiné věci má osoba s sebou přinést, upozorní na následky nevyhovění výzvy a zda vysvětlení je vyžadováno v souvislosti s jejím protiprávním jednáním.*“³² Pokud byla osoba řádně

³⁰ Vantuch, P. Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 651 s., ISBN 978-807-4003-219., s. 135 - 207

³¹ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 1214

³² Krupka, J.: Trestní právo procesní. 3. Vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING s.r.o., 2010, 198 s., ISBN 978-80-86795-89-8, s. 121

vyzvána k podání vysvětlení a nedostavila se bez řádné omluvy, může ji policejní orgán při splnění obou podmínek nechat předvést, případně ji uložit pořádkovou pokutu, s tím, že na to musí být tato osoba upozorněna.

Osoba, která se na výzvu k podání vysvětlení dostavila, má nárok na náhradu nutných výdajů za stejných podmínek jako svědek a analogicky se uplatní úprava dle § 104 TŘ. Takový nárok nemá ten, kdo byl vyzván k podání vysvětlení pro své protiprávní jednání. Touto osobou rozumíme pochopitelně podezřelého, vůči němuž se později zahájí trestní stíhání anebo jí je sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení.

Stejně jako výpověď nelze ani vysvětlení požadovat od toho, kdo by jím porušil zákonem uloženou povinnost mlčenlivosti anebo, kdo by jím přivodil hrozbu trestního stíhání sobě anebo osobě, jejíž újmu by pociťoval jako svou vlastní. Osoba, která podává vysvětlení, musí totožně se svědkem mluvit pravdu a nic nezamlčet.³³ *„Tato úprava nemůže z povahy věci dopadat na podezřelého, neboť by tím podezřelý v případě, pokud by spáchal prověřované jednání, které může zakládat trestný čin, ale i jiný trestný čin s prověřovaným jednáním související, nucen prozradit na sebe skutečnosti, které by pak mohly vést k jeho trestnímu stíhání.“*³⁴ Na všechny tyto okolnosti musí být osoba podávající vysvětlení policejním orgánem upozorněna.

Pokud osoba podávající vysvětlení využila svého zákonného práva na právní pomoc, je vhodné, aby ji obhájce před podáním vysvětlení poučil o tom, že má povinnost vypovídat pravdu a nic nezamlčet, kdy je vyloučeno, aby po ní policejní orgán vysvětlení požadoval, a kdy jej může odepřít. Součástí tohoto poučení by mělo být i upozornění na přestupek křivé výpovědi vyplývající z dikce ust. § 47a odst. 1 zákona o přestupcích.

Na ochranu osoby podávající vysvětlení pamatuje trestní řád v ust. § 158 odst. 7. Tuto právní úpravu lze uplatnit, pokud zjištěné okolnosti nasvědčují tomu, že osobě podávající vysvětlení bude třeba jako svědkovi poskytnout ochranu. Z uvedeného vyplývá, že v budoucnu dojde k obvinění určité osoby na základě podaného pravdivého vysvětlení a že se z osoby podávající vysvětlení se stane svědek v trestním řízení. Pak je

³³ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 1214 - 1216

³⁴ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 1216

třeba při sepisování úředního záznamu postupovat podle ust. § 55 odst. 2 TŘ., tedy jakoby šlo o utajovaného svědka.³⁵

Osoba podávající vysvětlení se jinak nenachází v procesním postavení svědka, a proto se na ni nevztahují ustanovení o jeho ochraně. Pokud by této osobě hrozila zřejmá újma na zdraví anebo jiné vážné nebezpečí v souvislosti s obsahem podaného vysvětlení, lze ji chránit poskytováním zvláštní ochrany na základě již výše zmíněného zákona č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, ve znění pozdějších právních předpisů. Vantuch nicméně považuje za chybu, že zákonodárce nevytvořil návaznost tohoto právního předpisu na trestní řád a současně nepřistoupil k novelizaci ustanovení o ochraně svědka, především tedy ust. § 55 odst. 2 TŘ.³⁶

Ustanovení § 55 odst. 2 TŘ totiž neobsahuje povinnost policejního orgánu poučit osobu podávající vysvětlení o právu na utajení své podoby a podepsat protokol smyšleným jménem a příjmením. Ochranu vymezenou v zákoně o ochraně svědka lze poskytnout jen velmi úzce vymezenému okruhu osob, přičemž možnost utajit totožnost osob podávajících vysvětlení, kterou by bylo možné využít v mnohem větším rozsahu v ust. § 55 odst. 2 TŘ i nadále chybí. Nelze tak ve skutečnosti očekávat, že se tato osoba nedopustí přestupku křivé výpovědi ve smyslu ust. § 47 odst. 1 PřesZ tím, že bude vypovídat v rozporu skutečností, aby nezpůsobila ohrožení sebe sama anebo svých blízkých. Přitom se často jedná o jedinou osobu, u níž je jisté, že byla přítomna závažnému trestnému činu, a že tak pouze její pravdivě podané vysvětlení může vést k zahájení trestního stíhání a později případně k následnému usvědčení samotného pachatele.³⁷

Výslechy v rámci postupu před zahájením trestního stíhání nelze až na výjimky vymezené v ust. § 158 odst. 8 TŘ provádět. Jsou-li prováděny, jejich specifikum spočívá v tom, že jsou prováděny v době, kdy ještě není známá osoba podezřelá a pokud je, pak je obvykle nedosažitelná anebo jinak nejsou splněny podmínky pro zahájení

³⁵ Vantuch, P. Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 651 s., ISBN 978-807-4003-219., s. 139 - 140

³⁶ Vantuch, P. Nový zákon o ochraně svědka a dalších osob a boj s organizovaným zločinem., [Právní rozhledy 8/2001, s. 359]

trestního stíhání, protože nemůže obviněný, resp. jeho obhájce uplatňovat právo obhajoby.

První ze zmíněných exempcí je výslech mající povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu. Jedná se na příklad o výslech osoby bezprostředně ohrožené na životě anebo cizince, který odjíždí z České republiky a dle svého prohlášení se již nevrátí. Tyto případy nedávají prostor k tomu, aby policejní orgán vyčkal zahájení trestního stíhání a je povinen provést tyto výslechy bez odkladu a to za účasti soudce, jenž svou přítomností zajišťuje zákonný průběh tohoto úkonu.

Pro následující vyslychané osoby platí, že pokud jejich výslechy nebyly po zahájení trestního stíhání provedeny znovu podle ust. § 164 odst. 4 TŘ, lze protokoly o jejich výslechu v hlavním líčení pouze předestřít, nikoliv však přečíst.

Výslech v této fázi trestního řízení je policejní orgán oprávněn provádět za předpokladu, že prověřování některého z podnětů k zahájení trestního stíhání bude trvat déle, v důsledku čehož hrozí ztráta důkazní hodnoty výpovědi. Vyslechnout jako svědka je pak možné osobu, o jejíž výpovědi se lze důvodně domnívat, že bude mít rozhodující význam pro zahájení trestního stíhání anebo pokud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že by pro její výpověď mohl být na tuto osobu činěn nátlak anebo hrozí, že bude jiným způsobem ovlivněna její výpověď.

Dále lze provést výslech, jedná-li se o osobu mladší patnácti let anebo osobu, o jejíž schopnosti správně a plně vnímat, zapamatovat si anebo reprodukovat je možné s ohledem na její psychický stav důvodně pochybovat.³⁸

4.2. Výpověď po zahájení trestního stíhání

4.2.1. Výpověď obviněného

Nasvědčují-li konkrétní zjištěné skutečnosti získané v průběhu vyšetřování, že byl spáchán trestný čin a zároveň se lze důvodně domnívat, že jej spáchala určitá osoba, zahájí orgán činný v trestním řízení neprodleně trestní stíhání prostřednictvím usnesení o zahájení trestního stíhání. Toto usnesení se písemně vyhotoví a jeho opis se doručí obviněnému nejpozději na počátku prvního výslechu, jinak nastávají účinky sdělení obvinění až doručením zásilky do vlastních rukou obviněného. Usnesení se doručuje ve lhůtě 48 hodin státnímu zástupci a obhájci obviněného. Proti usnesení o zahájení

³⁸ Vantuch, P. Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 651 s., ISBN 978-807-4003-219., s. 145

trestního stíhání je možné se bránit podáním stížnosti, jakožto řádného opravného prostředku. Usnesení, kterým Policie České republiky zahajuje trestní stíhání dle ust. § 160 odst. 1 TŘ je **přílohou č. 1** této diplomové práce.

Zahájení trestního stíhání je důležitý institut. Odděluje prvotní fázi trestního řízení - prověřování od fáze následující, kterou je vyšetřování. Za vyšetřování považujeme postup orgánů činných v trestním řízení, v němž je již jednoznačně označen okruh osob obviněných, proti nimž se trestní řízení vede a přesně vymezen skutek a trestný čin, pro nějž se trestní řízení vede. Určuje předmět trestního řízení, protože obžalobu, lze podat jen pro skutek, pro nějž bylo trestní řízení zahájeno s tím, že soud je žalobním návrhem vázán a může rozhodnout pouze o jeho obsahu.

Význam zahájení trestního stíhání je nezbytné spatřovat nejenom v rovině ochrany občanských práv a svobod ale i efektivitu trestního postihu. Rozšiřují se oprávnění obhájce, trestní řízení se stává transparentnějším, neboť orgány činné v trestním řízení plně deklarují, proti komu trestní řízení vedou za současného poskytnutí prostoru pro uplatnění práv poskytnutých této osobě trestním řádem. Na druhou stranu je to přínos i pro orgány činné v trestním řízení, protože ty začínají disponovat účinnějšími nástroji k dosažení cílů trestního řízení, atd.

Postup orgánů činných v trestním řízení při vyšetřování je stěžejně upraven v rámci ust. § 164 TŘ, váží se k němu však i jiná ustanovení. Z ust. § 164 TŘ vyplývají tři základní zásady trestního řízení, jedná se konkrétně o zásadu oficiality, zásadu materiální pravdy a zásadu vyhledávací. Policejní orgán je tak povinen postupovat z vlastní iniciativy tak, aby zjistil skutkový stav věci bez důvodných pochybností, a to v rozsahu nezbytném pro vydání rozhodnutí. Za stanovených podmínek pak vyhledává a provádí důkazy bez ohledu na to, zda jsou či nejsou v zájmu obviněné osoby, přičemž podstatou vyšetřování by mělo být zejména vyhledávání důkazů, jejichž provádění je spíše výjimečné a připadá v úvahu pouze tam, kde to zákon výslovně stanoví.

Na vyšetřování dopadají zvláštní ustanovení o některých druzích důkazních prostředků. Vždy musí být proveden výslech obviněného. Vyslýchat svědky lze při splnění stejných podmínek, jako v předchozí fázi tzn., jedná se o neodkladný nebo

neopakovatelný úkon, o výslech osoby mladší patnácti let, osoby, na niž by mohl být vyvíjen nátlak etc.³⁹

Výpověď obviněného má v trestním řízení dvojí funkci, protože se zároveň jedná o důkazní prostředek a zároveň o prostředek vlastní obhajoby obviněného. „Z toho vyplývá i povaha výpovědi obviněného, která může mít stěžejní význam pro objasnění věci, neboť je to jeho jednání, které je předmětem trestního řízení a o němž může právě obviněný podat nejúplnější a nejvěrnější informace, pokud skutečně tento skutek spáchal a jestliže se dozná.“⁴⁰

Na straně druhé je nutné upozornit na to, že obviněný je sám objektem výkonu rozhodnutí a že jako takový má na výsledku trestního řízení mimořádný zájem, což samo o sobě poměrně výrazně ovlivňuje hodnotu výpovědi obviněného. Obviněný má právo hájit se způsobem, který sám uzná za vhodný, jeho výpověď může být i nepravdivá, přičemž se nedopustí trestného činu křivé výpovědi ve smyslu ustanovení § 346 TZ. Obviněný není povinen vypovídat a jeho pasivita mu nesmí být přičítána k tíži. K výpovědi nesmí být žádným způsobem donucován a jeho možné doznání nesmí být jediným důkazem ve věci. Vzhledem k tomu, že se jedná o ústřední postavu v trestním řízení, trestní řád vyžaduje, aby byl před některými klíčovými procesními úkony nebo v jejich průběhu vyslechnut a to ke svému obvinění, k obsahu obžaloby, eventuelně k uplatněnému nároku na náhradu škody.

Obecnou úpravu provádění výslechu obviněného použitelnou ve všech fázích trestního řízení nalezneme v ustanoveních § 91 – 95 TŘ. Přiměřeně se jich užije také na výslech osoby zadržené, proti níž ještě nebylo zahájeno trestní stíhání a na výslech osoby podezřelé ve zkráceném přípravném řízení. Je nezbytné splnit všechny podmínky vyplývající z výše zmíněných ustanovení, jinak nemůže být výpovědi obviněného použito jako důkazu v trestním řízení.

Je nasnadě, že bez přítomnosti obžalovaného nemůže k výslechu vůbec dojít. Tento aspekt zajišťuje ustanovení § 90 TŘ upravující předvolání a předvedení obviněného. Jedná se o zajišťovací úkony mající formu opatření.

³⁹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 597 - 606

⁴⁰ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepřacované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430.s. 821

Předvolání je mírnější zajišťovací institut a rozumíme jím procesní úkon orgánu činného v trestním řízení, prostřednictvím kterého ukládá obviněnému povinnost osobně se dostavit v určitý den a čas na určené místo a to z důvodu v předvolání uvedeném, v tomto případě tedy k výslechu. Písemné předvolání se primárně doručuje obviněnému do vlastních rukou, není-li to možné, upravuje trestní řád i další alternativy řádného doručení předvolání.⁴¹

Předvedení lze považovat za přísnější zajišťovací institut. Vzhledem k tomu, že představuje jistý zásah do osobní svobody obviněného, připadá v úvahu pouze při splnění podmínek stanovených trestním řádem. Podmínky pro předvedení je nutné splnit současně, neboť je trestní řád určuje kumulativně. K předvedení je zásadně zapotřebí, aby byl obviněný k výslechu řádně předvolán, bez řádné omluvy se nedostavil a zároveň byl na případné negativní důsledky takového jednání upozorněn. Negativní důsledky mají podobu právě zmíněného předvedení a dále pořádkové pokuty, s tím, že jejich současné uložení není vyloučeno. Zvláštní způsob předvedení bez předchozího předvolání je upraven v ust. § 90 odst. 2 TR a použit ho lze tehdy, pokud je to nezbytné pro úspěšné provedení trestního řízení, především tedy v situacích kdy se obviněný skrývá anebo nemá stále bydliště.⁴²

Následující ustanovení § 91 TR upravuje zjišťování totožnosti a poučení obviněného. Pod pojmem zjišťování totožnosti obviněného rozumíme proces získávání takových údajů, které zabezpečí, že nebude zaměněn s jinou osobou, tzn. jeho jméno, příjmení, datum narození, rodné číslo, bydliště etc. Kromě těchto údajů zjišťuje orgán činný v trestním řízení také rodinné, majetkové a výdělkové poměry obviněného, neboť informace o osobní a sociální situaci obviněného jsou důležité nejenom pro opatření činěná v průběhu trestního stíhání, ale i pro samotné rozhodnutí ve věci a uložení trestu. Kromě výše zmíněných údajů se orgán činný v trestním řízení dotazuje také na předchozí tresty, jejichž existence by mohla zakládat recidivu anebo by mohla být důvodem pro uložení společného či souhrnného trestu.

Poté, co orgán činný v trestním řízení získá všechny potřebné informace, objasní obviněnému podstatu obvinění a poučí ho o jeho právech. Za objasněním podstaty obvinění považujeme nejenom objasnění skutku, který je obviněnému kladen za vinu v

⁴¹ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 821 - 828

⁴² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 425

usnesení o zahájení trestního stíhání, v obžalobě nebo návrhu na potrestání, ale i objasnění trestného činu, v němž je skutek spatřován. Obsah poučení se liší v závislosti na fázi trestního řízení a poté co je uděleno se poznamenává do protokolu o výsledku.⁴³

Vlastní průběh výsledku se rozpadá do dvou částí. Ta první je teorií nazývána jako část monologická, neboť obviněný v ní má možnost vyjádřit se souvisle bez kladených otázek k předmětu sděleného obvinění. Podstata této části by měla spočívat v podrobném vylíčení všech skutečností a v uvedení takových okolností, které by sdělené obvinění buď zcela vyvracely, nebo jej alespoň zeslabily. Teprve poté by měla následovat tzv. dialogická část, ve které orgán činný v trestním řízení je oprávněn klást obviněnému otázky s cílem doplnit jeho výpověď a odstranit v ní eventuelní nejasnosti či rozpory. Otázky kapciózní a sugestivní trestní řád výslovně zakazuje, jejich položení by mohlo vést k absolutní neúčinnosti výpovědi jako důkazu v trestním řízení, protože kromě toho, že výrazně negativně ovlivňují samotnou výpovědní hodnotu výpovědi, mohou v krajním případě znamenat i nepřímé donucení k takové výpovědi, kterou by obviněný za normálních okolností neučinil.

Z ustanovení § 92 odst. 2 TŘ jednoznačně vyplývá, že na prvním místě musí být obviněnému dána možnost podrobně se vyjádřit k okolnostem, které mu jsou kladeny za vinu, zejména souvisle vylíčit rozhodné skutečnosti, uvést okolnosti na svoji obhajobu a nabídnout o nich důkazy. Teprve poté, co je obviněnému dána tato možnost, mu lze klást jasné a srozumitelné otázky k doplnění jeho výpovědi či odstranění rozporů ve výpovědi. Obviněný však poté, co je mu dána možnost souvisle se k obvinění vyjádřit, může využít svého zákonného práva a dále ve věci nevypovídat, takže k pokládání otázek obviněnému vůbec nemusí dojít. Ani tento postup však nemůže být obviněnému přičítán k tíži a nemůže být nucen na otázky odpovídat. Je tedy na orgánech činných v trestním řízení, aby obviněnému hodnověrně jinými důkazy vinu prokázaly. V průběhu výsledku má obviněný právo nahlížet do poznámek, které si k výsledku připravil, požádá-li o to vyslyšající, je povinen předložit mu poznámky k nahlédnutí. V rámci výsledku může dojít také k rekognici nebo ke zjišťování pravosti rukopisu, přičemž k nim, stejně jako k výsledku, nesmí být žádným způsobem donucován.⁴⁴

⁴³ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 829 - 831

⁴⁴ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 427

Za donucení lze považovat jak samotný fyzický či psychický nátlak anebo jeho hrozbu. Jestliže byl takovým jednáním orgánu činného v trestním řízení získán důkaz, je absolutně neúčinný. V řízení nemůže být takovýto důkaz vůbec použit a to ani v situaci, že by takto vynucené doznání bylo pravdivé a zároveň se jednalo o jediný důkaz ve věci, státní zástupce v tomto případě nemá jinou možnost, nežli trestní stíhání zastavit. Jistou výjimkou v této oblasti je použití výpovědi obviněného získanou nezákonným donucením anebo jeho hrozbou proti tomu, kdo se takového jednání vůči obviněnému dopustil.

V průběhu výslechu zaujímá obviněný určitý postoj k věcem kladeným mu za vinu. Jeho přístup ke sdělenému obvinění může mít řadu podob, obviněný se může doznat jak ke skutku, tak k jeho zavinění, může se doznat ke skutku a zavinění popřít, stejně jako může popřít skutek i zavinění. Obviněný má právo hájit se způsobem, který uzná za vhodný. Může tak ke sdělenému obvinění vypovídat, může vypovídat jen k jeho části anebo může využít svého zákonného práva a výpověď odepřít. V krajním případě se může omezit na sdělení, že tvrzení policejního orgánu obsažené ve sděleném obvinění je zcela nepravdivé a ve zbytku již nevypovídat. Je žádoucí, aby si obviněný vytvořil stanovisko k výslechu již ve své přípravě na něj, ideálně za přítomnosti obhájce, a tak pokud možno vyloučil nepromyšlenou reakci, která by mohla mít z pohledu obhajoby nedozírné následky.⁴⁵

Na konci tohoto ústního procesního úkonu se o něm sepíše protokol podle ust. § 95 TŘ. Podstatou protokolace je přesně, jasně, autenticky a objektivně zachytit ústní projev obviněného v písemné podobě a tím zajistit jeho právo na obhajobu, jakož i spolehlivý podklad pro další postup orgánů činných v trestním řízení. Protokol o výslechu je nezbytný předpoklad pro správné vyhodnocení takového důkazního prostředku a to nejenom s ohledem na jeho důkazní hodnotu, ale také pro posouzení zákonnosti jeho opatření a provedení. Obviněný má právo, aby mu protokol byl přečten případně mu byl dán k přečtení a má-li k obsahu protokolu námitky, je nutno jeho námitky projednat za přítomnosti příbrané osoby a výsledek tohoto projednání do protokolu uvést.⁴⁶

⁴⁵ Vantuch, P. Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 651 s., ISBN 978-807-4003-219., s. 169 - 170

⁴⁶ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 844 - 846

4.2.2. *Výslech svědka*

V rámci vyšetřování lze vyslýchat svědky pouze za splnění stejných podmínek, jaké jsou vymezeny již ve fázi prověřování. Lze tedy provést výslech, jedná-li se o neodkladný nebo neopakovatelný úkon, výslech osoby mladší patnácti let, osoby, na níž by mohl být činěn nátlak nebo z jiných důvodů hrozí ovlivnění její výpovědi atd.

Na tento procesní úkon dopadá obecná úprava o výslechu svědka, tak jak je upravena v ust. § 97 – 104 TR. Způsob a forma předvolání a předvedení je v zásadě totožná, jako u obviněného, proto se zde uplatní stejné zásady a podmínky. Jedinou odchylkou je způsob doručení, kdy u svědka není nezbytně nutné, aby mu bylo předvolání doručeno do vlastních rukou.

Jak je již uvedeno výše, svědek je v průběhu výslechu povinen vypovídat pravdu a nic nezamlčet. Svou výpověď může odepřít, přivodil-li by hrozbu trestního stíhání sobě anebo osobě blízké. Za tu lze považovat nejenom rodinné příslušníky nýbrž i toho, jehož újmu by svědek pocítoval, jako svou vlastní. Na tyto skutečnosti je povinen orgán činný v trestním řízení svědka upozornit a o jeho právech a povinnostech jej náležitě poučit.

Samotný průběh výslechu je upraven v ust. § 101 odst. 2 TR. Svědek je nejdříve dotázán na poměr k projednávané věci a ke stranám, neboť se jedná o aspekty způsobitelné podstatným způsobem ovlivnit hodnověrnost a vůbec výpovědní hodnotu jeho výpovědi. V dalším průběhu se výslech svědka neliší od výslechu obviněného. Stejně jako je obviněnému nejdříve umožněno, aby souvisle a bez přerušování vylíčil všechny okolnosti související s předmětem trestního řízení, je tato možnost poskytnuta i svědkovi a teprve poté mu mohou být vyšetřovatelem kladeny otázky. Cílem položených otázek by mělo být doplnění výpovědi svědka, eventuálně odstranění nejasností či jiných rozporů. Obsahem otázek položených svědkovi nesmí být okolnosti, které mají být v průběhu jeho výslechu teprve zjištěny. Důkazní hodnotu výpovědi svědka je žádoucí zajistit také jinými opatřeními, nežli pouze správně vedeným výslechem a vhodností položených otázek. Aby nedošlo k ovlivňování výpovědi svědka třetími osobami, je nezbytné provádět výslechy svědků jednotlivě, ideálně v nepřítomnosti jiných svědků.

Na rozdíl od fáze před zahájením trestního stíhání, kdy není ani podezřelému ani jeho obhájci umožněna přítomnost při výslechu svědka, v rámci přípravného řízení se může obviněný nebo jeho obhájce výslechu svědka nejenom zúčastnit, ale také mu

mohou v jeho průběhu klást otázky.⁴⁷ Požádá-li obhájce o účast při vyšetřovacím úkonu, je mu policejní orgán povinen včas sdělit, o jaký druh úkonu se jedná, jakož i dobu a místo konání. Jedná-li se o výslechy osob, je policejní orgán povinen obhájci sdělit také údaje, podle kterých je možné tyto osoby ztotožnit. Týkají-li se procesní úkony policejního orgánu vazby, jsou prováděny přednostně. Obsah, jakož i formu vyrozumění obhájce o vyšetřovacích úkonech lze vyčíst z **přílohy č. 2** této diplomové práce.

Policejní orgán je povinen vyrozumět obhájce o konání výslechu svědka, i když o to nepožádal v zásadě ve dvou situacích. Tou první je situace, kdy již v době konání výslechu je zřejmé, že v době, kdy se bude konat hlavní líčení, bude výslech svědka ohrožen z důvodů vymezených v ust. § 211 odst. 2 TŘ, tedy že osoba zemře nebo se stane nezvěstnou či nedosažitelnou pro svůj dlouhodobý pobyt v cizině atd. Druhou situací, kdy je policejní orgán povinen vyrozumět obhájce o konání vyšetřovacího úkonu spočívajícího ve výslechu svědka, je, že je oprávněn odmítnout výpověď.⁴⁸

Z pohledu obhajoby je významné právo opatřovat a provádět důkazy již v přípravném řízení, vyplývající ze zásady, že všichni účastníci jsou si v řízení rovni. Také ustanovení § 41 TŘ předpokládá aktivitu obhájce tím způsobem, že ukládá povinnost nejenom poskytovat obviněnému potřebnou právní pomoc, ale především pečovat o to, aby byly v řízení náležitě a včas objasněny skutečnosti, které obviněného viny zbavují, zmírňují anebo zcela vyvracejí. Jednou z povinností obhájce je v tomto ohledu povinnost vyhledat a navrhnout důkazy svědčící ve prospěch obviněného. Je-li pramenem takového důkazu osoba, je nezbytné, aby ji obhájce vyhledal, zjistil, co v souvislosti s předmětem trestního řízení vnímala a pokud takto získané informace vypovídají v zájmu obviněného, navrhl její vyslechnutí jako svědka. Na existenci takového svědka může být obhájce upozorněn samotným obviněným anebo prostřednictvím úředních záznamů sepsaných policejním orgánem v rámci prověřování. Vychází-li obhájce z vysvětlení zachyceného v úředním záznamu, musí pamatovat na to, že u takového vysvětlení nebyl přítomen a že ačkoli z obsahu vysvětlení vyplývají skutečnosti svědčící ve prospěch obviněného, při výslechu v hlavním líčení se svědecká

⁴⁷ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 847 - 894

⁴⁸ Vantuch, P. Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 651 s., ISBN 978-807-4003-219., s. 203

výpověď může velmi lišit, přičemž obhájce nesmí obsah úředního záznamu této osobě nijak konstatovat, ba ani předestřít.⁴⁹

4.3. Hlavní líčení

Jestliže výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud, je státní zástupce povinen podat obžalobu. Podaná obžaloba posouvá trestní řízení do fáze řízení před soudem, ve které se nalézá těžiště celého dokazování. Obžaloba vymezuje obsah a rozsah řízení před soudem, soudce je žalobním návrhem vázán a rozhodnout může pouze o jeho obsahu.

V tomto stádiu trestního řízení se promítají prakticky veškeré zásady trestního řízení tak, jak jsou vymezeny v ust. § 2 TŘ. Za nezbytné považuji zmínit především zásadu zajištění práva na obhajobu, zásadu oficiality a legality, zásadu materiální pravdy a volného hodnocení důkazů, zásadu ústnosti, veřejnosti, bezprostřednosti apod. Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 17. 2. 2010 pak zdůraznil právo obviněného osobně se řízení před soudem zúčastnit a dále jeho právo být v řízení slyšen, jenž považuje za základní prvky práva na spravedlivý proces. Pojem „být slyšen“ ústavní soud vymezuje nejenom jako poskytnutí příležitosti obviněnému k účinnému uplatnění námitek, které jsou způsobilé ovlivnit rozhodování soudu ohledně otázek týkajících se viny a trestu, ale i jeho vyjádření se k věci společně s vyvrácením návrhů a důkazů přednesených státním zástupcem. Soudy pak mají povinnost vytvořit obviněnému prostor k uplatnění jeho základních práv zejména v těch případech, kdy sám obviněný na účasti u hlavního líčení, eventuálně veřejného zasedání, trvá nebo za situace, kdy řádně a včas soudu oznámí, že se hlavního líčení/veřejného zasedání nemůže z objektivních důvodů zúčastnit a současně vyjádří zájem na tom, aby se jej mohl zúčastnit v budoucnu. Pouze takto provedené řízení považuje Ústavní soud za řízení, které splňuje podstatu fair procesu, jehož přirozenoprávní součástí je slyšení obou stran.⁵⁰

Průběh hlavního líčení lze rozložit na tři časové úseky a to na počátek hlavního líčení, dokazování v hlavním líčení a jeho závěr včetně rozhodnutí. Hlavní líčení řídí předseda senátu, resp. samosoudce, a tak pouze jemu přísluší, aby zahájil řízení před

⁴⁹ Vantuch, P. K možnostem obhajoby před navržením výslechu svědka v trestním řízení, [Právní rozhledy 4/1998, s. 166]

⁵⁰ Ústavní soud, I. ÚS 2971/09

soudem sdělením projednávané věci. Poté, co je hlavní líčení zahájeno, zjišťuje předseda senátu přítomnost osob za tím účelem předvolaných anebo o něm vyrozuměných a za předpokladu, že se na výzvu dostavili, je nezbytné ověřit jejich totožnost. Jsou-li splněny podmínky vyplývající z ust. § 202 odst. 2, 4, a 5 TR, nemusí nepřítomnost obviněného nutně znamenat odročení hlavního líčení. Pokud se z provedených úkonů nezjistí žádné překážky bránící konání hlavního líčení, vyzve předseda senátu státního zástupce, aby přednesl obžalobu. Po přednesení obžaloby se předseda senátu dotáže poškozeného, zda chce uplatnit nárok na náhradu škody, čímž by se součástí stávajícího řízení stalo i tzv. řízení adhezní.

Dokazování je stěžejní částí hlavního líčení a blíže o něm bude pojednáno v následujících subkapitolách.

Závěr hlavního líčení spočívá v přednesení závěrečných řečí, jejichž pořadí je přesně určeno. Podstatnou součástí práva na obhajobu je i právo obviněného pronášet závěrečnou řeč jako poslední v pořadí a právo posledního slova. *„Zjistí-li soud v průběhu závěrečných řečí nebo závěrečné porady, že je třeba některé skutečnosti objasnit, rozhodne usnesením, že dokazování bude doplněno a pokračuje v hlavním líčení. Po doplnění dokazování musí vždy dát znovu slovo k závěrečným řečem (ust. § 218 odst. 2 TR).“*⁵¹ Bylo-li vyřknuto poslední slovo, odebere se senát k závěrečné poradě, v níž mohou členové senátu přihlídnout pouze k těm skutečnostem, které byly probrány v hlavním líčení a opřít se jen o důkazy provedené v hlavním líčení. Výsledkem této porady je vydání rozhodnutí meritorní anebo zatímní povahy.⁵²

4.3.1. Výslech obviněného

Jak jsem již uvedla výše, dokazování je tím nejdůležitějším segmentem činnosti soudu, ve kterém se v nejširší míře projevují zásady bezprostřednosti, veřejnosti a prvky kontradiktornosti trestního procesu. Hlavním úkolem soudu je v hlavním líčení provést důkazy ať již získané v průběhu přípravného řízení, navržené v obžalobě anebo stranami či opatřené z vlastní iniciativy soudu a poté je nezávisle zhodnotit způsobem stanoveným v trestním řádu. Soud je při svém rozhodování povinen vycházet pouze

⁵¹ Krupka, J.: Trestní právo procesní. 3. Vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING s.r.o., 2010, 198 s., ISBN 978-80-86795-89-8, s. 149

⁵² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 659 - 696

z důkazů provedených při hlavním líčení, opomene-li provést důkaz získaný v průběhu přípravného řízení, nesmí k takovému důkazu přihlížet ani jinak opírat svá skutková zjištění, eventuálně z něj činit jakékoli skutkové či právní závěry.

Pořadí provedených důkazů je v kompetenci soudu, jediným omezujícím aspektem je výslech obžalovaného, který následuje ihned po přečtení obžaloby, případně po předneseném návrhu na náhradu škody. Jedná se o projev kontradiktornosti hlavního líčení, který dává obžalovanému možnost okamžitě reagovat na tvrzení protistrany a účinně tak ovlivňovat soud již na počátku hlavního líčení. Zmíněný postup zároveň umožňuje soudu zjistit postoj obžalovaného k přednesené obžalobě především v tom smyslu, které skutečnosti pokládá obžalovaný za sporné či nepravdivé, což ve svém souhrnu umožňuje soudu ujasnit si, jaké otázky má obžalovanému položit a kde má soustředit svou pozornost.⁵³

Samotný postup výslechu v hlavním líčení je zřejmý z **přílohy č. 3**. Jedná se o zápis z hlavního líčení ve zkráceném přípravném řízení. Obžalovaná zde nevyužila svého zákonného práva nevypovídat, a tak jí bylo umožněno, aby nejdříve souvisle a bez přerušování uvedla všechny podstatné skutečnosti vážící se k předmětu řízení a teprve poté následovala řada otázek položených ze strany samosoudkyně, okresního státního zástupce a obhájce v tomto pořadí. Zmocněnec poškozené pokládá otázky až po okresním státním zástupci, nicméně v tomto případě žádný dotaz nevnesl.

Obžalovaný má právo odeprít výpověď v každé fázi trestního řízení, a tedy i při hlavním líčení, třebaže tohoto svého práva dříve nevyužil a vypovídal. Zároveň mu ale musí být při hlavním líčení umožněno vypovídat a vyjádřit se, s tím, že této možnosti může využít v zásadě kdykoli. V praxi tak může žádat, aby byl vyslechnut na příklad až poté, co budou vyslechnuti všichni svědci. Stejně jako v přípravném řízení se pak může vyjádřit ke všem skutečnostem kladených mu za vinu, nebo jen k jejich části. Přestože obžalovaný uplatnil svou obhajobu až při hlavním líčení, je nezbytně nutné ji řádně prověřit.

Ustanovení § 207 odst. 2 TR představuje výjimku ze zásady ústnosti, neboť umožňuje soudu při splnění stanovených podmínek přečíst dřívější protokol o výpovědi obviněného získaný v předchozích stádiích trestního řízení. Za takovýto dřívější

⁵³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 681 - 682

protokol lze však považovat pouze protokol získaný v průběhu řádného výsledku provedeného až po zahájení trestního stíhání a to způsobem, který odpovídá ustanovením trestního řádu. Musí se tedy jednat o výslech v přípravném řízení, kde byl obžalovaný ještě v procesním postavení obviněného, přičemž byly dodrženy všechny atributy jeho z ústavy vyplývajícího práva na obhajobu. Trestní řád umožňuje tuto alternativu ve třech případech: hlavní líčení probíhá bez přítomnosti obžalovaného; obžalovaný odmítne vypovídat, ačkoli dříve tohoto svého práva nevyužil anebo se objeví podstatné rozpory mezi jeho dřívější výpovědí a jeho výpovědí při hlavním líčení. Podstatné rozpory připadají v úvahu v situaci, v níž obžalovaný uvádí o rozhodujících skutkových okolnostech údaje, které se buď zcela vylučují anebo jsou spolu v jiném přímém rozporu vedoucí ke zcela odlišným skutkovým i právním závěrům. Na rozpory tohoto charakteru musí být obžalovaný upozorněn a protokol o jeho dřívější výpovědi mu musí být přečten, nikoli pouze předstřen. Cílem je odstranění zmíněných rozporů a vyjasnění věci.⁵⁴

4.3.2. Výslech svědka

Svědka musí v každé fázi trestního řízení a za všech okolností vypovídat pravdu a nic nezamlčet, pokud by tím nepřivodil nebezpečí trestního stíhání sobě anebo osobě blízké, jinak se dopouští trestného činu křivé výpovědi ve smyslu ust. § 346 TZ. Jeho výslech v hlavním líčení je upraven v ust. § 209 TŘ. Předsedovi senátu je zde uložena povinnost zajistit, aby ještě nevyslechnutý svědek nebyl přítomen při výslechu obžalovaného ani při výslechu jiných svědků, aby tak nedošlo k nežádoucímu ovlivnění jeho výpovědi. V praxi to znamená, že předseda senátu zahájí hlavní líčení, učiní úkony spojené se zjištěním totožnosti předvolaných osob a poté zajistí, aby tyto osoby opustily jednací síň ještě před přednesením obžaloby a vrátili se do ní až v reakci na výzvu soudu v okamžiku, kdy bude přistoupeno k jejich výslechu.

Vystupuje-li v hlavním líčení poškozený zároveň jako svědek, je vhodné, aby jeho výslech měl prioritu před výslechy jiných svědků a byl umístěn vzápětí po výslechu obžalovaného. Uvedené vyplývá na jedné straně z nutnosti respektovat jeho procesní právo účastnit se hlavního líčení a zároveň z nezbytnosti získat neovlivněnou výpověď jinými v řízení provedenými důkazy. Soud při hodnocení této konkrétní výpovědi musí mít na paměti, že výpověď poškozeného může být i tak ovlivněna

⁵⁴ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430. 1656 - 1657

informacemi, jež získal při výkonu svých práv, jako je nahlížení do spisu anebo přítomnost při výslechu obžalovaného v hlavním líčení.

Průběh výslechu svědka, který je zároveň poškozeným ve věci, je rovněž nastíněn v **příloze č. 3** této diplomové práce. Z uvedeného vyplývá, že stejně jako obžalovaný je i svědek nejprve vyzván aby souvisle a bez přerušení vypověděl vše, co v souvislosti s předmětem řízení vnímal a teprve poté následují dotazy samosoudkyně, okresního státního zástupce, obhájce a v neposlední řadě obžalované.

Ochrana svědka je realizována pomocí druhé věty ust. § 209 TŘ a uplatní se, panuje-li obava, že svědek nevypraví v přítomnosti obžalovaného pravdu anebo mu nebo osobě jemu blízké hrozí v důsledku podané výpovědi újma na zdraví, smrt či jiné vážné nebezpečí. Konkrétní opatření, které předseda senátu zvolí a jímž svědka chrání je na jeho volné úvaze a může mít mnoho podob. Předseda senátu může na příklad na dobu, po kterou probíhá výslech svědka vykázat obžalovaného ze soudní síně, může obžalovanému ponechat v jednacím síni svěřací pouta nebo předváděcí řetízky anebo může zcela utajit totožnost svědka. Takto předestřená opatření k ochraně svědka však nikdy nesmí zasáhnout do práva obviněného na vlastní obhajobu. Proto je nezbytné, aby byl obžalovaný seznámen s výpovědí svědka ihned poté, co jeho výslech skončil, tak aby se k němu mohl vyjádřit, případně skrze předsedu senátu položit svědkovi otázky. Nedodržení takto načrtnutého postupu by znamenalo podstatnou vadu řízením smyslu ust. § 258 odst. 1 písm. a) TŘ.

Poslední věta ust. § 209 TŘ odst. 1 se vyjadřuje k opatřením znemožňujícím zjistit skutečnou totožnost svědka, je-li takovýto svědek při hlavním líčení vyslýchan. Úkolem předsedy senátu je učinit kromě výše uvedených opatření také další, která by znemožnila zjistit podobu a osobní údaje utajovaného svědka a to nejenom s ohledem na obžalovaného a jeho obhájce, ale také na všechny ostatní s výjimkou orgánů činných v trestním řízení. Mezi tyto další opatření lze zařadit řádné vedení osobních údajů svědka, jejich důsledné oddělování od spisu, respektování utajení svědka již při předvolání k hlavnímu líčení, zajištění nepozorovaného příchodu a odchodu utajovaného svědka do a z budovy soudu, provádění výslechu ve zvláštní místnosti odděleně od jiných osob, vyloučení veřejnosti, etc. Ve vztahu obžalovaného a utajeného svědka podle Šámala chtě nechtě dochází ke kolizi mezi zásadami řádného a spravedlivého procesu a odůvodněnou tendencí státu chránit občanskou společnost před kriminalitou a především organizovaným zločinem. Zhoršené postavení obžalovaného je v tomto smyslu kompenzováno ve druhém odstavci ust. § 209 TŘ, jenž ukládá soudu

úřední povinnost učinit všechny nezbytné úkony k ověření věrohodnosti takového svědka. Podoba těchto úkonů se odvíjí podle okolností konkrétního projednávaného případu, především podle osoby utajovaného svědka, podle toho jestli obžalovaný zpochybnil svědkovu věrohodnost nebo o ní vznikla pochybnost z jiných důvodů. Za takovéto úkony lze považovat důkladné prověření vztahu utajovaného svědka jak k osobě obžalované, tak k projednávané věci, provedení důkazů vážící se přímo k osobě svědka, zejména vyžádáním opisu z Rejstříku trestu či provedením vyšetření duševního stavu znalce atd. Blíže se k výslechu utajovaného svědka v hlavním líčení vyjadřuje instrukce Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy ve znění pozdějších právních předpisů v ust. § 24 odst. 7, který stanoví, že všechny tyto údaje si soud opatřuje prostřednictvím bezpečnostního ředitele s tím, že jsou vedeny odděleně od trestního spisu. Důkaz se pak provádí přečtením podstatné části obsahu, aniž by došlo k ohrožení utajené totožnosti osoby, poté se vloží do obálky spolu s osobními údaji takovéto osoby a zapečetí se.⁵⁵

4.4. Některá zvláštní pravidla při výslechu v hlavním líčení ust. § 214 a 215 TŘ

Ustanovení § 214 TŘ formuluje právo obžalovaného vyjádřit vlastní postoj ke všem důkazům prováděných v hlavním líčení, a tak ve svůj prospěch ovlivnit úvahy soudu při jejich hodnocení. Zapisuje se do protokolu o hlavním líčení a jeho obsah se může dotýkat několika aspektů. Především může mířit směrem ke způsobu jejich obstarání a jejich provedení, k jejich vlastnímu obsahu nebo ke způsobu jejich hodnocení. Také vyjádření obžalovaného je součástí ústavou zaručeného práva obžalovaného na obhajobu.

Ustanovení § 215 TŘ pojednává o součinnosti stran při dokazování, protože jejich postavení se nejširěji uplatňuje právě u hlavního líčení. Z tohoto důvodu jim trestní řád vymezuje prostor k tomu, aby se na dokazování účinně podílely a tím přispěly ke spolehlivému zjištění skutkového stavu věci. Toto ustanovení nijak nevymezuje důkazy, při jejichž provádění se může státní zástupce, obžalovaný eventuelně jeho zákonný zástupce či obhájce uplatnit, z demonstrativního výčtu však vyplývá, že nejtypičtější a nejčastěji prováděným důkazem bude v tomto smyslu právě výslech svědka a znalce. Součinnost stran při dokazování je tak vyjádřením jejich práva na to, aby kladly otázky vyslychaným osobám a samy tak provedly důkaz nezávisle na

⁵⁵ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 1663 - 1669

způsobu provádění důkazu soudem. Jediným předpokladem je, že jak předseda, tak členové senátu své dotazy na vyslychané osoby již skončili.⁵⁶ „*Obžalovanému zároveň ustanovení § 215 odst. 2 zaručuje právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, tj. právo vyslychat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek jako svědků proti sobě.*“⁵⁷ Při provádění tohoto důkazu se opět uplatní obecná ustanovení § 91 – 111 TŘ upravující výslech obviněného, svědka a znalce.

5. SPECIFIKA VÝSLECHU MLADISTVÉHO

Řízení ve věcech mladistvých je upraveno v zákoně č. 218/2003 Sb. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže ve znění pozdějších právních předpisů. Jedná se o speciální zákon ve vztahu k trestnímu zákoníku, trestnímu řádu, občanskému soudnímu řádu, zákonu o rodině a zákonu o sociálně-právní ochraně dětí. Z tohoto speciálního vztahu vyplývá jeho aplikační přednost, tzn., že se podle něho bude postupovat vždy, ledaže by sám některou otázku výslovně neupravoval. **Mladistvý** je podle dikce zákona o soudnictví ve věcech mládeže osoba, která v době spáchání provinění dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku.⁵⁸

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže vymezuje v ustanovení § 3 zvláštní základní zásady trestního řízení, které reflektují nároky vyplývající z různých mezinárodních smluv, v první řadě z Úmluvy OSN o právech dítěte, z Úmluvy Rady Evropy o ochraně lidských práv a základních svobod a z Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Jedná se o následující zásady: zásada specifického přístupu k projednávání trestních věcí; zásada spolupráce s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, zájmovými sdruženími občanů a Probační službou; zásada ochrany soukromí a osobnosti mladistvého; zásada rychlosti řízení a v neposlední řadě zásada uspokojení zájmu poškozeného. Do předestřené výčtu lze ještě doplnit zásadu

⁵⁶ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 1652 - 1720

⁵⁷ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 1720

⁵⁸ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 743

specializace orgánů činných v trestním řízení na problematiku související s mladistvými delikventy.⁵⁹

Již zmiňovaná zásada zvýšené ochrany soukromí stanoví, že je zapotřebí chránit osobní údaje mladistvé osoby, proti níž se trestní řízení vede stejně jako její soukromí. *„Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona tento požadavek odůvodňuje tím, že zvláštní zájem na ochraně soukromí a osobnosti mladistvého odůvodňuje upřednostnění utajení informací týkajících se jeho provinění před ústavně chráněnou zásadou veřejnosti trestního řízení, a to vzhledem k zájmu na co největším odstranění škodlivých vlivů řízení na mladistvého, včetně vlivů difamujících jeho osobu, a na základě ústavní zásady presumpce nevinu.“*⁶⁰ Fakticky se tato zásada projevuje v řízení tak, že údaje o jméně, příjmení či jiné informace umožňující identifikaci mladistvého, jakož i skutečnosti týkající se provinění mladistvého podléhají přísnému embargu. Hlavní líčení a veřejné zasedání v řízení proti mladistvému může probíhat za účasti veřejnosti pouze na jeho návrh, jinak je zásadně neveřejné a zúčastnit se jej mohou pouze následující osoby: obžalovaný, jeho obhájce, zákonní zástupci, příbuzní v pokolení přímém, sourozenci, manžel či partner, dva důvěrníci mladistvého, poškozený, jeho zmocněnec, svědci, znalci, tlumočníci, příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, úředníci Probační a mediační služba a zástupce školy, případně jiného vzdělávacího či výchovného zařízení.

V tomto řízení má nepřehlédnutelnou roli zákonný zástupce mladistvého. Z tohoto důvodu jsou jeho práva podrobně vymezena v ust. § 43 ZSM. Zákonný zástupce je oprávněn zastupovat osobu mladistvou, především ji zvolit obhájce, činit za ni návrhy, podávat žádosti, zúčastnit se těch procesních úkonů, jichž se může účastnit mladistvý, přičemž všechna tato oprávnění může vykonávat i proti vůli mladistvého, pokud mu jsou ku prospěchu. Pokud zákonný zástupce tato práva vykonávat nemůže a hrozí zde nebezpečí z prodlení, ustanoví předseda senátu anebo v přípravném řízení státní zástupce mladistvému opatrovníka.⁶¹

⁵⁹ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 2. Vydání. Praha:Leges, 2011, 816 s., ISBN 978-80-87212-92-9, s. 708 - 709

⁶⁰ Jelínek, J. Soudnictví ve věcech mládeže a změny v trestním řízení (poznámky k orientačnímu studiu), [Bulletin advokacie 11-12/2003, s. 34]

⁶¹ Jelínek, J. Soudnictví ve věcech mládeže a změny v trestním řízení (poznámky k orientačnímu studiu), [Bulletin advokacie 11-12/2003, s. 34]

Rovněž orgán sociálně-právní ochrany dětí, tzv. OSPOD, se v řízení s osobou mladistvou těší široce vymezeným obhajovacím právům. Mimo to, že se mu doručuje opis obžaloby, vyzumívá se také o hlavním líčení a veřejném zasedání. Je oprávněn činit návrhy, klást vyslychaným otázky, stejně jako pronést závěrečnou řeč, jako poslední, tedy až poté co ji pronese mladistvý.

„Veškeré úkony vykonávané policejními orgány, státními zástupci a soudy pro mládež podle ZSM ve spojení s trestním řádem, a to v kterémkoli stadiu trestního řízení, musí být prováděny při respektování shora uvedených speciálních základních zásad tak, aby byl naplněn výchovný účel řízení, vzat v úvahu věk a duševní vyspělost a zároveň byla šetřena osobnost mladistvého, aby nedošlo k ohrožení jeho dalšího vývoje a k narušení jeho psychické a sociální rovnováhy (§ 41 odst. 1 ZSM).“⁶² Zákon o soudnictví ve věcech mládeže se v tomto ohledu věnuje také výslechu mladistvého, konkrétně v ustanovení § 57.

K osobě mladistvé se váže rozsáhlý výčet práv. Za jedno z nejvýznamnějších považují především právo na nutnou obhajobu. Mladistvý musí mít obhájce po celou dobu trestního řízení až do jeho pravomocného skončení a to zásadně od chvíle, kdy jsou proti jeho osobě použita opatření podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže nebo jsou činěny jiné úkony dle trestního řádu a to včetně úkonů neodkladných a neopakovatelných s výjimkou těch případů, kdy provedení úkonu nelze odložit a přítomnost obhájce při něm zajistit. Je zřejmé, že takovýto úkon je i výslech mladistvého, při jehož realizaci je přítomnost obhájce zcela nevyhnutelná, protože jeho absence by zakládala porušení práva na obhajobu.⁶³

Samotný výslech mladistvého lze v podstatě charakterizovat jako ústní procesní úkon, jehož smysl spočívá v získání informací o událostech, které jsou podstatou trestního řízení a to prostřednictvím výpovědi mladistvého obviněného, která se důkladně zaznamenává do protokolu. Jedná se jen a pouze o výpověď, kterou mladistvý obviněný učinil v průběhu výslechu před orgánem činným v trestním řízení oprávněným k tomu podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže poté, co bylo zahájeno trestního stíhání. Při výslechu mladistvého obviněného je nutné postupovat ohleduplně a šetřit

⁶² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 748

⁶³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 267, 750 - 754

jeho osobnost. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny počínat si při výslechu tak, jak to vyžaduje účel trestního řízení, tzn. způsobem adekvátním věku mladistvého a jeho rozumové a duševní vyspělosti, aby nedošlo k negativnímu ovlivnění jeho dalšího vývoje narušením jeho psychické a sociální rovnováhy. Tato jejich povinnost vyplývá z obecné zásady vymezené v ust. § 52 TŘ, která podtrhuje nezbytnost takového postupu orgánů činných v trestním řízení při provádění všech úkonů, jenž šetří osobu obviněnou, jakož i její ústavou zaručená práva.⁶⁴

6. VÝSLECH VE ZKRÁCENÉM PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ

6.1. Charakteristika zkráceného přípravného řízení

Novela trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb. zavedla novou formu přípravného řízení. Jedná se o zvláštní způsob postupu orgánů činných v trestním řízení před zahájením trestního stíhání, jenž přichází v úvahu u méně závažných trestných činů, kdy byl pachatel přistižen při činu nebo bezprostředně po něm a lze se tedy oprávněně domnívat, že objasnění věci bude otázkou několika dní. Podstata zkráceného přípravného řízení spočívá v rychlém policejním prošetření věci a v omezení procesního dokazování na nejmenší možnou míru, přičemž důsledkem takového postupu je urychlení předsoudní fáze a rychlý přesun věci do stádia řízení před soudem. Z uvedeného vyplývá, že gró dokazování probíhá až v řízení před soudem a že důkazní břemeno tak přechází z policejního orgánu na soud, přičemž osoba, proti níž se trestní řízení vede, nesmí být nijak zkrácena na svých procesních právech a zároveň musí být dodrženy všechny základní zásady trestního procesu. Vlastní právní úprava byla zařazena do hlavy desáté oddíl sedmý trestního řádu, konkrétně se jedná o ust. § 179 a – 179 h TŘ.

Trestní řád vymezuje v rámci prvního ustanovení upravujícího zkrácené přípravné řízení podmínky jeho zahájení. Především se musí jednat o trestný čin, jenž je příslušný k projednání u okresního soudu tzn., jedná se o trestný čin s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující pět let. Tato podmínka musí být splněna obligatorně. Splnění dalších dvou podmínek je alternativní, buď byl podezřelý chycen při činu, nebo bezprostředně po něm anebo byly v průběhu vyšetřování zjištěny takové skutečnosti,

⁶⁴ Šámal, P., Válková, H., Sotolář, A., Hrušáková, M., Šámalová: Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, 3. Vydání. Praha: 2011, 988s., Isbn 978-80-7400-350-9, S. 508 - 512

kteřé důvodně nasvědčují tomu, že bude možné postavit podezřelého ve lhůtě dvou týdnů před soud. Zkrácené přípravné řízení naopak nelze konat, jestliže je u podezřelého dán některý z důvodů vazby a zároveň jej nelze předat spolu s návrhem na potrestání soudu anebo jsou u podezřelého dány důvody pro společné řízení o dvou či více trestných činech a vyšetřování je nevyhnutelné.⁶⁵

Zkrácené přípravné řízení lze zahájit fakticky dvěma způsoby. Na jedné straně se může jednat o provedení neodkladného úkonu, v tomto ohledu se bude nejčastěji jednat o zadržení podezřelého a následné sepsání záznamu o zahájení úkonu trestního řízení. Na straně druhé může přímo dojít k sepsání záznamu o zahájení úkonu trestního řízení spolu se současným sepsáním záznamu o zahájení úkonů zkráceného přípravného řízení, jakožto zvláštního záznamu, který musí být neprodleně zaslán státnímu zástupci.⁶⁶

Zkrácené přípravné řízení může být ukončeno množstvím způsobů, s ohledem na specifika tohoto řízení považují za nejvhodnější zmínit se především o návrhu na potrestání a o zjednodušeném řízení před samosoudcem dle ust. § 314b až 314 d TŘ. Návrh na potrestání je v podstatě analogií obžaloby ve standardním trestním řízení. S výjimkou odůvodnění musí splňovat všechny náležitosti jako obžaloba, tak jak vyplývají z ust. § 177 TŘ. Doručením návrhu na potrestání soudu dochází k faktickému zahájení trestního stíhání, přičemž Jelínek v tomto ohledu spatřuje nedůslednost právní úpravy, protože účinky zahájení trestního stíhání mohou ve skutečnosti nastat až poté, co je návrh na potrestání doručen adresátovi do vlastních rukou. Tento aspekt nabírá na důležitosti především s ohledem na hmotné právo ve smyslu pokračování v trestném činu.⁶⁷

Na zkrácené přípravné řízení navazuje zjednodušené řízení před samosoudcem. V trestním řádu je toto řízení upraveno v rámci ustanovení § 314a – 314g. Vzhledem k tomu, že se toto trestní řízení odlišuje mnoha aspekty od jiných řízení před samosoudcem, namátkou lze zmínit např. způsob zahájení tohoto trestního řízení,

⁶⁵ Novotný, F., Souček, J. et al. Trestní právo procesní. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009 410 s. ISBN 978-80-7380-237-0, s. 295 – 299 s.

⁶⁶ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přpracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 629 - 630

⁶⁷ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 2. Vydání. Praha:Leges, 2011, 816 s., ISBN 978-80-87212-92-9, s. 526

kterým je návrh na potrestání a nikoliv obžaloba, je nezbytné považovat toto řízení za relativně samostatný typ řízení před samosoudcem. Jedná se o řízení ideově pojímáno jako co nejjednodušší a nejméně formální. Na samosoudce se váží stejná práva a povinnosti, které má senát, ale na rozdíl od senátu nekoná neveřejné zasedání ani předběžně neprojednává obžalobu. „*Před nařízením hlavního líčení přezkoumává obžalobu z hledisek uvedených v ust. § 181 až 186 TŘ a rozhoduje obdobně jako soud při předběžném projednání obžaloby (ust. § 314 c).*“⁶⁸

6.2. Výslech obviněného ve zkráceném přípravném řízení

Osoba, proti níž se zkrácené přípravné řízení vede, se nazývá podezřelý. Jak jsem již výše uvedla, je jedním ze způsobů zahájení zkráceného přípravného řízení zadržení podezřelého. Zadržení podezřelého je ve zkráceném přípravném řízení zcela na místě, slouží nejenom k předběžnému ověření odůvodněnosti podezření ze spáchaného trestného činu, ale rovněž také předvídanému účelu, kterým je předvedení osoby zadržené před soud. Na jeho výslech se přiměřeně použijí obecná ust. § 90 – 95 TŘ o výslechu obviněného a to i přesto, že výslech má pro tuto osobu skutečně zásadní význam, neboť se v něm rozhoduje, zda bude či nebude propuštěna na svobodu. Jak vyplývá z ust. § 76 odst. 6 TŘ má zadržená osoba právo zvolit si obhájce, hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby a radit se s ním již v průběhu zadržení. Má rovněž právo požadovat, aby byl obhájce přítomen při jejím výslechu. Zásluhou přítomnosti a působení obhájce může zadržená osoba vypovědět v zájmu své obhajoby vše podstatné, co zpochybňuje důvody zadržení a má možnost prokázat, že důvody pro zadržení nevznikly. Nicméně v praxi je přítomnost obhájce mnohem častější při výslechu zadrženého podezřelého soudem, než-li policejním orgánem, neboť samotné zadržení a okamžitá dosažitelnost obhájce jsou výrazně omezující činitele.⁶⁹ Další aktivita obhájce se nijak neliší od standardního trestního řízení, pouze jsou na ni kladeny zvýšené nároky vyplývající z krátkých lhůt zkráceného přípravného řízení.

Poté, co je podezřelý na začátku výslechu obeznámen se svými právy, je mu sděleno podezření. Sdělené podezření nemá formu rozhodnutí, nýbrž opatření a tudíž proti němu není přípustný žádný opravný prostředek. Opis záznamu o sděleném

⁶⁸ Krupka, J.: Trestní právo procesní. 3. Vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING s.r.o., 2010, 198 s., ISBN 978-80-86795-89-8, 198, s. 177

⁶⁹ Vantuch, P. Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 651 s., ISBN 978-807-4003-219., s. 183

podezření doručuje orgán činný trestní řízení podezřelému, jeho obhájci a v neposledním řadě státnímu zástupci. Z dikce trestního řádu, konkrétně z ust. § 179 b odst. 4 vyplývá, že zkrácené přípravné řízení pak musí být skončeno do čtrnácti dní ode dne, kdy policejní orgán výše uvedeným způsobem sdělil podezření osobě podezřelé.

Ve sděleném podezření je vymezen skutek, z jehož spáchání je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován spolu se zákonným pojmenováním a odkazem na příslušné ustanovení trestního zákona. Součástí sděleného podezření je i vymezení místa, času, případně i jiných okolností, které skutek určují natolik přesně, že jej není možné zaměnit s jiným. Povinností orgánu činného ve zkráceném přípravném řízení je odůvodnit podezřelému sdělené obvinění a poučit ho o jeho právech.⁷⁰

Podezřelému je pak dána možnost, aby se ke všem okolnostem obsažených ve sděleném podezření vyjádřil a aby uvedl všechny skutečnosti, které svědčí v jeho prospěch a podezření tak vyvracejí nebo oslabují a nabídl o nich patřičné důkazy, nicméně vzhledem k tomu, že se těší stejným právům, jako obviněný jedná se o jeho právo nikoliv o povinnost. O takto provedeném výslechu je nezbytné sepsat protokol, tato povinnost orgánu činného ve zkráceném přípravném řízení vyplývá z ust. § 179b odst. 3 TŘ. Postoupí-li zkrácené přípravné řízení do stádia řízení před soudem, je soudce povinen vyslechnout obviněného znovu. Protokol o provedené výpovědi podezřelého může být v hlavním líčení přečten, pokud jsou splněny podmínky uvedené v ust. § 207 odst. 2 TŘ, zároveň může být využit jako podklad pro vydání trestního příkazu na základě ust. § 314e odst. 1 TŘ.⁷¹

Zvláštní je postavení podezřelého, má-li podat policejnímu orgánu vysvětlení anebo má vypovídat jako svědek. Podle Růžičky a Szkanderové nelze provádět výslech této osoby jako svědka a to ani za předpokladu, že budou splněny všechny podmínky, tak jak vyplývají z ust. § 158 odst. 8 TŘ. *„Pokud by bylo od této osoby vyžadováno podání vysvětlení, je třeba dbát úpravy v § 158 odst. 7 větě druhé TrŘ, podle níž jednak osoba podávající vysvětlení, s výjimkou podezřelého, je povinna vypovídat pravdu a nic nezamlčet (jde-li tedy o podezřelého, tuto povinnost nemá), jednak vysvětlení může (kterákoli osoba podávající vysvětlení) odepřít, pokud by jí způsobila nebezpečí*

⁷⁰ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 2. Vydání. Praha:Leges, 2011, 816 s., ISBN 978-80-87212-92-9, s. 521

⁷¹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 634

*trestního stíhání sobě nebo osobám uvedeným v § 100 odst. 2 TrŘ; o tom je třeba tuto osobu předem poučit.*⁷²

6.3. Výslech svědka ve zkráceném přípravném řízení

Výpovědi jiných osob, tedy potencionálních svědků získává orgán činný ve zkráceném přípravném řízení zpravidla formou vysvětlení. O jejich obsahu se nespisuje protokol, nýbrž úřední záznam. Pokud má výpověď svědka povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu připouští trestní řád, aby byl výslech proveden podle ust. § 158a TrŘ za účasti soudce. Nicméně náročnost takovýchto procesních úkonů vzhledem k flagrantní povaze trestných činů spolu s nároky na rychlost řízení nedávají v tomto typu přípravného řízení příliš velké místo k jejich faktické realizaci.⁷³

Obecně nelze číst úřední záznam o vysvětlení osoby v řízení před soudem, trestní řád ale připouští výjimku pro zjednodušené řízení navazující na zkrácené přípravné řízení, kdy lze provést takovýto důkaz se souhlasem stran, jak to vyplývá z ust. § 314d odst. 2 poslední věty trestního řádu. V jiných typech řízení před soudem nelze takovýto záznam při výslechu svědka ani předestřít.⁷⁴ V tomto případě je však nezbytné, aby se jednalo o úřední záznam, který osoba podávající vysvětlení podepsala, což je jinak u úředních záznamů spíše exempci.

7. MLČENLIVOST

Právní řád České republiky neobsahuje legální definici tohoto pojmu, přestože je obsažen v řadě právních předpisů, přičemž na té nejvyšší úrovni nelze nezmínit ústavní zákon č. 162/1998 Sb., Listinu základních práv a svobod a její článek 10. Jeho základní princip podle Zachové spočívá v povinnosti určité fyzické osoby zachovávat jak při soukromém, tak i úředním styku určitá pravidla jednání, jenž zaručí ochranu konkrétních údajů a informací souvisejících s určitou fyzickou anebo právnickou osobou a jimiž tato osoba disponuje z důvodu výkonu své profesní činnosti. Jedná se o

⁷² Růžička, M., Szkanderová, M. Několik poznámek k výslechům svědků v přípravném řízení z pohledu policejního orgánu a státního zástupce., [Trestněprávní revue 10/2011, s. 290]

⁷³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 634 - 635

⁷⁴ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430., s. 1214

právní institut, jenž je jedním ze základních prostředků k ochraně osob před neoprávněným použitím informací, jež se jich dotýkají.

Typickým znakem tohoto právního institutu je, že povinnost zachovávat mlčenlivost je nezbytná nejenom ve styku úředním, ale i v soukromém životě a to i v době, kdy osoba, na níž se tato povinnost váže, svůj příslušný poměr či činnost v souvislosti, s níž se tyto informace dověděla, již ukončila. Jedná se však o povinnost relativní, neboť právní normy zároveň vymezují podmínky, za nichž lze konkrétní informace sdělit třetím osobám, a v některých případech dokonce ukládají povinnost oznámit příslušnému orgánu utajované údaje.⁷⁵ Vzhledem k tématu diplomové práce, lze zmínit především trestný čin nepřekážení trestného činu ve smyslu ust. § 367 TrZ, který stanoví, že trestně odpovědným se stane ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje anebo páchá trestný čin v tomto ustanovení taxativně vymezený a jeho spáchání či dokonání nezabrání. Zmíněné ustanovení neobsahuje pro advokátní stav žádnou výjimku, jako je tomu u následujícího trestného činu neoznámení trestného činu ve smyslu ust. § 368 TrZ.

*„ LZPS, která je součástí ústavního pořádku České republiky, upravuje v čl. 37 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 právo každého na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení, jakož i právo obviněného na obhajobu prostřednictvím obhájce“.*⁷⁶ Nezbytným atributem k realizaci těchto práv je právě povinnost mlčenlivosti, protože bez jistoty klienta, že informace obhájci svěřené, nebudou udrženy v tajnosti, by je neodhalil, čímž by riskoval, že mu nebude poskytnuta adekvátní právní pomoc. Jedná se tak o právní institut zakládající důvěru mezi advokátem a jeho klientem, jíž lze považovat za esenciální prvek a předpoklad poskytování právní pomoci a v tomto důsledku spravedlnosti vůbec.

Samotnou podstatu povinnosti mlčenlivosti advokáta tvoří ust. § 21 ZA. V prvním odstavci je stanovena povinnost advokáta zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb. Za tyto skutečnosti považujeme jak fakta právní vztahující se k záležitosti klienta, tak i osobní údaje klienta, jakož i další informace týkající se jeho osoby. Druhá část věty pak upozorňuje na to, že se musí jednat o skutečnosti, jež se dozvěděl v souvislosti

⁷⁵ Zachová, M. Povinnost mlčenlivosti advokáta, [Bulletin advokacie 4/2001, s. 24]

⁷⁶ Svejkovský, J., Vychopeň, M., Krym, L., Pejchal, A. a kol. Zákon o advokacii. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, 651 s. ISBN 978-80-7179-248-2, s. 140

s poskytováním právních služeb. Stane-li se tak advokát náhodným svědkem určité události, není ve výpovědi o ní vázán povinností mlčet. Povinnost mlčenlivosti se z povahy věci váže i na listinné dokumenty, přičemž uvedené podle stanoviska České advokátní komory platí i pokud by se mělo jednat o listinu ve smyslu ust. § 78 odst. 2 TŘ.

Povinnost mlčenlivosti trvá od svého vzniku až do chvíle, kdy klient projeví vůli povinnosti mlčenlivosti advokáta zprostit anebo dokud nenastane určitá situace, s níž právní norma průlom do této povinnosti spojuje.⁷⁷ První věta ust. § 21 odst. 2 ZA výslovně stanoví, že zprostit advokáta povinnosti mlčenlivosti je za svého života, respektive existence pokud se jedná o osobu právnickou, oprávněn pouze tento klient a po jeho smrti, eventuálně zániku, pak jeho právní nástupci. S ohledem na právnické osoby, je nutné mít na paměti, že právní úkony činí za právnickou osobu navenek její statutární orgány, tedy ti, kterým oprávnění k těmto úkonům vzniklo smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou anebo ze zákona. Po smrti/zániku klienta, bez ohledu na to zda se jednalo o osobu fyzickou anebo právnickou, může povinnosti mlčenlivosti advokáta zprostit pouze jeho právní nástupce. Je-li více právních nástupců, je zapotřebí, aby souhlasný projev vůle ke zproštění povinnosti mlčenlivosti projevili všichni.

Až do 31. 3. 2006, kdy vstoupila v účinnost novela zákona o advokacii provedená zákonem č. 79/2006 Sb., nebyla tato forma projevu vůle nikterak upravena, což nelze se zřetelem na institut právní jistoty hodnotit pozitivně. Nicméně zmíněná novela umožnila zprostit povinnosti mlčenlivosti advokáta projevem vůle pouze v písemné podobě až na jedinou výjimku, kterou je možnost učinit zprošťující projev vůle ústně do protokolu v řízení před soudem. Učiní-li klient takovýto projev vůle písemnou formou, musí jej učinit sám, svobodně a vážně, dále musí být jasný a srozumitelný, musí z něj zcela jednoznačně vyplývat, čeho se týká a v jakém rozsahu advokáta mlčenlivosti zprošťuje a v poslední řadě musí být adresován přímo advokátovi. Jedná se o právní úkon, jenž by měl být podroben důkladné úvaze klienta, především je na místě, aby předmětné zproštění mlčenlivosti projednal přímo s advokátem, jehož povinností je klienta řádně poučit o všech důsledcích, které by takovýto zproštění povinnosti mohlo znamenat. Vzhledem k tomu, že se v praxi jedná o

⁷⁷ Dostál, A. Povinnost mlčenlivosti advokáta s náznakem mezinárodního srovnání, [Bulletin advokacie 6/2004, s. 11]

dispoziční právní úkon, je klient oprávněn zprostit advokáta povinnosti mlčenlivosti pouze z části, ať už by se jednalo o omezení věcné, časové, osobní anebo podmíněné.⁷⁸

Advokát zpravidla nevykonává právní služby sám, ale využívá k tomu řadu dalších osob, zpravidla svých zaměstnanců, ať už jiných právníků, advokátních koncipientů, asistentek, etc. Na všechny tyto osoby se tak vztahuje povinnost mlčenlivosti a to zásadně ve stejném rozsahu, jako ji má advokát sám podle ust. § 21 ZA odst. 1 až 8 a proto je na místě, aby na ni byli řádně upozorněni například v pracovní smlouvě.

Na otázku zda je povinnost mlčenlivosti zároveň i privilegiem advokátů je nutné odpovědět, že nikoliv, neboť institut mlčenlivosti je stanoven pouze k ochraně práv klienta. Důsledkem je, že advokát není oprávněn dovolávat se povinnosti mlčenlivosti i přes to, že jí byl zproštěn, pokud by tím chránil výlučně své zájmy. Stejně tak v kárném řízení s advokátem či advokátním koncipientem, které vede Advokátní komora prostřednictvím svých orgánů je nepřipustné, aby se povinnosti mlčenlivosti dovolával. Uvedené je však kompenzováno tím, že v zájmu klientů je pak povinností zachovávat mlčenlivost vázána celá skupina osob dostávající se takto do styku s důvěrnými informacemi.⁷⁹

To, že povinnost mlčenlivosti není výsadou lze dále potvrdit judikaturou, konkrétně rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 6. června 2012, který konstatoval, že advokát bránící se nepodloženému nařčení ze strany klienta podáním trestního oznámení v době, kdy trestní oznámení na jeho osobu bylo již odloženo a to pomocí informací, jimiž disponuje v souvislosti s poskytováním právních služeb nelze považovat za ochranu vlastních práv obhájce, protože uvedené jednání není ospravedlnitelné. Povinnost mlčenlivosti jako základní předpoklad pro poskytování právní pomoci, lze prolomit pouze v nezbytných případech a v nezbytném rozsahu, přičemž tyto podmínky v tomto případě splněny nebyly.⁸⁰

⁷⁸ Řehulová, L. Institut zproštění povinnosti mlčenlivosti advokáta klientem, [Právní rozhledy 11/2011, s.393]

⁷⁹ Svejkský, J., Vychopeň, M., Krym, L., Pejchal, A. a kol. Zákon o advokacii. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, 651 s. ISBN 978-80-7179-248-2, s. 138 - 156

⁸⁰ Nejvyšší správní soud, 6 Ads 30/2012-47

8. ÚLOHA OBHÁJCE PŘI VÝSLECHU

V průběhu celého trestního řízení je důležité, aby obviněný využil všech svých zákonných práv, má-li se vhodně a účinně hájit. Významnou součástí práva na obhajobu, je i možnost obviněného zvolit si obhájce, neboť nelze reálně předpokládat, že každý obviněný bude dokonale obeznámen, jak s trestněprávními tak trestněprocesními normami, jakož i s jejich uplatněním v právní praxi. Obhájcem v trestním procesu může být pouze advokát zapsaný v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou. S výjimkou řízení před krajským soudem, pokud jedná v prvním stupni a v řízení před vrchním soudem může obhájce využít substituce a nechat se zastoupit advokátním koncipientem rovněž zapsaným v seznamu advokátních koncipientů vedeném Českou advokátní komorou.

„Obhájce je odborným pomocníkem obviněného, jeho zástupcem jednajícím za něho jako za procesní stranu výlučně v jeho prospěch. Je samostatným subjektem trestního řízení, vystupujícím jménem obviněného a jednající zásadně s jeho souhlasem.“⁸¹ Advokát je ve prospěch klienta povinen učinit vše, co považuje za účinné a prospěšné, ve svém jednání je však limitován nejenom zákonem, podzákonnými právními normami a stavovskými předpisy, ale i pokyny klienta. Obecně závazné právní předpisy, jakož i ty stavovské mají před pokyny klienta vždy přednost. Požaduje-li klient po advokátovi, aby jeho zájmy prosazoval jednáním, které by bylo s právním anebo stavovským předpisem v rozporu, je povinností advokáta takovýto pokyn klienta odmítnout a poučit jej o nepřípustnosti takového protiprávního jednání. Pokud by klient i přestože byl poučen, na svém jednání trval i nadále, je advokát oprávněn smlouvu o poskytování právních služeb vypovědět, eventuálně požádat soud, případně Komoru o zrušení svého ustanovení či určení.

Jsou-li klientovy pokyny k uplatnění určitého procesního kroku sice *secundum legem*, ale z taktických či jiných důvodů má advokát za to, že takový krok není momentálně pro klienta prospěšný, je věcí srozumitelného a kvalifikovaného poučení klienta o důvodech, pro které advokát požadovaný krok nedoporučuje a o následcích, jenž by požadované jednání mohlo pro klienta mít. Pokud klient i přes řádné poučení, jež mu bylo poskytnuto, i nadále trvá na svém pokynu, může se v některých případech jednat o závažné narušení důvěry mezi advokátem a klientem a tedy zároveň i o důvod

⁸¹ Mandák, V. Meze trestní obhajoby – nástin základních otázek, [Bulletin advokacie 10/2003, s. 26]

pro vypovězení smlouvy o poskytování právních služeb. Rozpor mezi advokátem a klientem však ve většině případů nemá takovou intenzitu a advokát je povinen pokyny klienta zachovávat a respektovat. Je však v jeho zájmu, aby měl potvrzené stanovisko klienta, že i přes poskytnuté poučení na svém pokynu trvá.⁸²

Ustanovení § 41 TŘ vymezuje základní práva a povinnosti obhájce. Obhájce je podle tohoto ustanovení povinen poskytovat potřebnou právní pomoc obviněnému, k hájení jeho zájmů účelně využívat všech prostředků a způsobů obhajoby uvedených v zákoně, pečovat o to, aby byly náležitě a včas objasněny skutečnosti, které obviněného v řízení zbavují viny anebo ji alespoň zmírňují a takovýmto jednáním přispět k objasnění a správnému rozhodnutí věci. S ohledem na výsledek, je nutné zdůraznit především prvou část této věty, neboť úloha obhájce v průběhu výslechu spočívá především v důsledné ochraně zájmů obviněného a v poskytování právních rad.

Nejedná-li se o důvody nutné obhajoby je plně na uvážení obviněného zda svého práva využije a pokud ano ve které fázi trestního řízení tak učiní. Jak vyplývá z praxe, významná část obviněných vyhledá advokáta s žádostí o převzetí obhajoby ihned po zahájení trestního stíhání, kdy jim bylo sděleno obvinění z trestného činu. Obvinění tak mají možnost ještě před prvním výslechem, jenž není radno podceňovat, poradit se s obhájcem o sděleném obvinění a o možnostech své obhajoby. Stejně tak je na místě, aby byl obhájce poté, co se seznámil s obviněním a stanoviskem obviněného k věci, přítomen prvním výslechu, aktivně se tohoto procesního úkonu účastnil a se znalostí věci uplatňoval práva obviněného. Je nepochybné, že část obviněných by bez porady s advokátem opomněla ve výslechu před orgánem činným v trestním řízení uvést údaje a skutečnosti, jímž sami nepřikládají valný význam a které ve skutečnosti výrazně svědčí v jejich prospěch.⁸³

Z pohledu obhajoby a její přípravy na výslech má velký význam novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. zavádějící obligatorní popis skutku, kladený obviněnému za vinu spolu se zákonným označením trestného činu v obsahu výroku usnesení o zahájení trestního stíhání. Uvedené umožňuje obhájci důkladně připravit

⁸² Svejkovský, J., Vychopeň, M., Krym, L., Pejchal, A. a kol. Zákon o advokacii. komentář. 1. vydání. Praha : c. h. beck, 2012, 651 s. isbn 978-80-7179-248-2, s. 107

⁸³ Vantuch, P. Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 651 s., ISBN 978-807-4003-219., s. 42 - 100

svého mandanta na výslech prováděný orgánem činným v trestním řízení, který tak činí téměř každodenně, jako součást své profese, a to na základě řádné přípravy. Bez takto provedené přípravy se obviněný nachází v mnohem komplikovanější situaci, neboť poučení poskytnuté mu orgánem činným v trestním řízení před začátkem prvního výslechu mu nemusí dostatečně vyjasnit ani jeho práva ani cíl vlastní obhajoby. V praxi se totiž stává, že nepřipravený obviněný je natolik zaujat blížícím se výslechem, že poučení poskytované mu orgánem činným v trestním řízení nevěnuje patřičnou pozornost a vnímá jej pouze z části. Důsledkem je, že obviněný si není vědom všech svých práv, což jej může dostat do značně ztížené situace.

Úkolem obhájce je dále v průběhu výslechu dohlédnout na jeho řádný průběh, tak jak vyplývá z ust. § 91 – 95 TŘ. Jeho úloha rovněž spočívá v zajištění, aby jeho mandant nebyl k výpovědi jakkoli donucován a pokud se v přípravě na výslech dohodnou na tom, že obviněný využije svého práva a odmítne vypovídat, aby mu takovéto jednání nebylo přičítáno k tíži.

Jak jsem již uvedla v předchozím odstavci, je povinností obhájce dohlédnout na řádný průběh výslechu, v tomto ohledu narážím především na postup uvedený v odst. 2 ust. § 92 TŘ, jenž stanoví, že nejprve musí být dána obviněnému možnost podrobně se vyjádřit k obvinění, zejména tedy souvisle a bez přerušení vylíčit všechny skutečnosti, které obvinění oslabují nebo jej vyvracejí a nabídnout o nich důkazy. Podle Vantucha totiž v praxi často dochází k tomu, že v úvodu výslechu orgán činný v trestním řízení sice obviněnému tuto možnost dá, ale až poté, co mu položí otázku, zda se cítí být vinen ve smyslu sděleného obvinění. Obviněný může z vlastní iniciativy na takto položenou otázku na počátku své výpovědi odpovědět, jedná se však výlučně o jeho právo a nikoli o povinnost. Z dikce trestního řádu jednoznačně vyplývá, že nejdříve musí být obviněnému dána možnost spontánně se k věci vyjádřit, proto jsou otázky pokládávané vyslychajícím orgánem typu „doznáváte se k trestné činnosti, z níž jste byl obviněn či ne“ na počátku výslechu *contra legem* a je úkolem obhájce obviněného odkázat vyslychajícího na ust. § 92 odst. 2 TŘ a vyjádřit právo klienta na monolog. Cílem výslechu není doznání obviněného, ale zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností, proto zpravidla vyslychající netrvá na původní otázce a vyzve obviněného, aby vypovídal o tom, co ví o předmětu trestního řízení.⁸⁴

⁸⁴ Vantuch, P. Výpověď obviněného, jeho vyjádření k obvinění a přerušování výslechu, [Bulletin advokacie 11-12/2004, s. 31]

Je-li v zájmu klienta, aby nevypovídal, je obhájce oprávněn mu tuto radu udělit. Je zcela věcí taktiky obhajoby, zda bude obviněný vypovídat či nikoli, a pokud ano pak, ve které fázi trestního řízení, zda bude vypovídat v plném rozsahu, anebo jen k části sděleného obvinění, etc. Obviněný může obdržet takovou radu od svého obhájce i v průběhu procesního úkonu ovšem s jedinou výjimkou a totiž, že nikdy nesmí dojít k situaci, kdy by obhájce radil obviněnému, jak odpovědět na již položenou otázku. Uvedené vyplývá z úpravy v ust. § 33 odst. 1 TŘ, Mandák však dovozuje, že výkladem tohoto ustanovení nelze dojít k závěru, že by zahrnovalo i zákaz poradit obviněnému, aby na již položenou otázku vůbec neodpovídal, neboť zmíněný zákaz se vztahuje pouze na to jak odpovědět a nikoliv zda vůbec odpovědět.⁸⁵

9. PRAVDIVÁ A NEPRAVDIVÁ VÝPOVĚĎ

9.1. Obviněný

Obviněný má zásadně právo hájit se tak, jak sám uzná za vhodné, může v tomto směru vypovídat pravdu, polopravdu a ve své podstatě může také lhát, přičemž za svou případnou nepravdivou výpověď není trestně odpovědný za trestný čin křivé výpovědi ve smyslu ust. § 346 TrZ. Uvedené je důsledkem zákazu jakkoli obviněného k výpovědi donucovat a platí i v situaci, kdy by obviněný v tomtéž řízení vypovídal jako svědek ve věci spoluobviněného dříve, než proti němu samotnému bylo zahájeno trestní stíhání, tzn. v době, kdy mu ještě nebylo sděleno obvinění. Trestní odpovědnost připadá v úvahu pouze v případě, kdy by takovýmto jednáním, tedy úmyslně nepravdivou výpovědí, naplnil skutkovou podstatu jiného trestného činu a tím se dopustil příkladně trestného činu křivého obvinění ve smyslu ust. § 345 TrZ anebo pomluvy ve smyslu ust. § 184 TrZ.⁸⁶

Křivé obvinění je obsaženo v hlavě desáté trestního zákoníku upravující trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných a pachatel se jej podle odst. 1 a 2 ust. § 345 TrZ dopustí, pokud jiného z trestného činu lživě obviní anebo tak učiní v úmyslu přivodit jinému trestní stíhání. Objektem trestného činu je na jednu stranu ochrana fyzických osob před lživými útoky na jejich čest, práva a svobody a na stranu druhou pak zájem

⁸⁵ Mandák, Vá. Meze trestní obhajoby – nástin základních otázek, [Bulletin advokacie 10/2003, s. 26]

⁸⁶ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728., s. 424

na řádné činnosti státních orgánů, zejména pak orgánů činných v trestním řízení.⁸⁷ Vypovídá-li obviněný nepravdivě v úmyslu zakrýt anebo zlehčit svůj vlastní trestný čin, přičemž se dopustí křivého obvinění, jedná se o situaci konkrétně upravenou v rámci třetího odstavce ust. § 345 TrZ písmeno c). V tomto případě však musí být splněny dvě podmínky. Musí se jednat o vlastní trestný čin pachatele, který se křivým obviněním snaží zakrýt anebo zlehčit svůj vlastní trestný čin a zároveň se takového jednání musí dopustit s úmyslem takto učinit, musí tedy vědět, že jednáním popsáním v odstavci 1 nebo 2 zakrývá anebo zlehčuje vlastní trestný čin, přičemž toto je také jeho cílem anebo s tím je alespoň srozuměn.⁸⁸

Pokud jde o obhájce a lež či falešné důkazy, může dojít v zásadě ke dvěma situacím, kdy obviněný bude lhát i bez toho, aby mu to advokát poradil nebo tak může učinit v aktivní součinnosti s ním anebo na jeho radu. Radit obviněnému, aby se lživě hájil je však v příkrém rozporu s etickými zásadami a principy výkonu povolání advokáta zakládající jeho kárnou odpovědnost.

Mandák dále rozebírá otázku, zda je obhájce vůbec oprávněn poučit svého mandanta o tom, že smí ve své výpovědi lhát a dovozuje, že samotné poučení, aniž by obsahovalo návod ke lživé obhajobě, je přípustné a naopak, že meze přípustné obhajoby by obhájce překročil, pokud by obviněnému radil anebo jej přímo naváděl k tomu, aby se hájil lživě.

Povinností obhájce však je, hájit obviněného podle obsahu trestního spisu tzn., pokud obviněný vypovídá nepravdu bez návodu obhájce či jiné jeho součinnosti, není úkolem obhájce, aby sehrál roli žalobce, přičemž nerozhoduje, zda o lživé výpovědi obviněného má obhájce jistotu nebo se o ní jen domýšlí. Samotné podezření nebo dokonce jistota obhájce, že obviněný vypovídal lživě, není zákonným důvodem k odmítnutí obhajoby, vypovězení plné moci ani k podání žádosti ustanoveného obhájce o zproštění povinnosti obhajovat.

Uvedené se netýká pouze případů, kdy by obviněný bez součinnosti obhájce vypovídal lživě, ale také v případě, že by produkoval jiné falešné důkazy ve snaze ztížit nebo přímo znemožnit zjištění skutku, který je předmětem trestního řízení. Jestliže takováto činnost obviněného nachází svůj odraz ve spise, nezbývá obhájci jinak, nežli

⁸⁷ Hendrych, D. Právní slovník. 3., podstatně rozšířené vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, 1459 s., ISBN 978-80-7400-059-1.

⁸⁸ Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4004-285., s. 3236 - 3241

hájit svého mandanta dle obsahu tohoto spisu. Na druhou stranu by opět bylo překročení mezí trestní obhajoby, pokud by v uvedeném jednání obhájce aktivně spolupracoval s obviněným kupříkladu tím, že by odstraňoval důkazy, obstarával a naváděl falešné svědky, vytvářel padělané listinné důkazy atd. Zde by se již dostával do rozporu nejen s etickými principy advokátního stavu, nýbrž i trestním právem hmotným, neboť takovým jednáním by mohl naplnit skutkovou podstatu trestného činu nadržování ve smyslu ust. § 366 TZ či se dopustit jiné formy účastenství na trestném činu. Žádného trestného činu se však nedopouští obhájce, nesdělí-li orgánu činnému v trestním řízení jemu známý pobyt obviněného, po němž se pátrá a to ani v případě, že s ním je v kontaktu.⁸⁹

9.2. Svědek

Jak jsem již uvedla výše, svědek přináší v trestním řízení vedle výpovědi obviněného, eventuelně ještě znalce, jednu z nejvýznamnějších výpovědí, která má nezřídka rozhodující význam. Také proto ustanovení § 97 TŘ vymezuje jako součást obecné svědecké povinnosti povinnost mluvit pravdu a nic nezamlčet, přičemž na tuto povinnost musí být svědek orgánem činným v trestním řízení výslovně upozorněn. Ve světle předchozí věty tak nabírá na důležitosti především poučení o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu spočívajícího v dosažení účelu a cíle dokazování a v jeho důsledku i celého trestního řízení, tak jak stanoví ust. § 1 TŘ.

Obecná svědecká výpověď ve své podstatě zahrnuje tři různé povinnosti. Povinnost dostavit se k výpovědi, vypovídat a vypovídat pravdu, přičemž nesplnění kterékoli z nich může být sankcionováno. Nedostaví-li se občan bez udání řádného důvodu, ačkoli byl orgánem činným v trestním řízení řádně předvolán k výpovědi, může mu být uložena pořádková pokuta až do výše 50 000 Kč, a to i opakovaně, pokud svědek i nadále na předvolání nijak nereaguje.

„Povinnost vypovídat jako svědek znamená uvést pravdivě všechno, co je mu známo o všech skutečnostech důležitých pro trestní řízení, tedy o skutku, pro nějž se toto řízení vede, o obviněném nebo o jiných okolnostech významných pro řízení (např. O poměru svědka k věci, k obviněnému atd.).“⁹⁰ Pravdivost takovéto výpovědi je

⁸⁹ Mandák, V. Meze trestní obhajoby – nástin základních otázek, [Bulletin advokacie 10/2003, s. 26]

⁹⁰ Vantuch, P. K oprávnění svědka odepřít výpověď dle § 100 odst. 2 TŘ, [Bulletin advokacie 10/2001, s. 38]

zabezpečována pomocí hrozby trestní odpovědnosti za trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku ve smyslu ust. § 346 TZ, pro který může být stíhán ten, kdo jako svědek anebo znalec uvede nepravdu o skutečnosti, která má pro rozhodnutí v trestním řízení podstatný význam anebo takovou skutečnost zamlčí. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 10. července 2001 ale zdůraznil, že pachatelem zmíněného trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku může být pouze a jenom osoba, která se již v procesním postavení svědka, eventuelně znalce nachází, pokud tomu tak není, uvedeného trestného činu se nemůže dopustit. Nejvyšší soud dále upozornil na to, že není vyloučen jednočinný souběh trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku ve smyslu ust. 346 TZ spolu s trestným činem křivého obvinění ve smyslu ust. 345 § TZ, pokud osoba vyslychaná v procesním postavení svědka ve své nepravdivé výpovědi někoho lživě obviní z trestného činu s úmyslem přivodit mu trestní stíhání.⁹¹

Rozhodne-li se řádně poučený svědek, že bude v řízení vypovídat, přičemž toto také výslovně prohlásí do protokolu, není následně oprávněn k odepření výpovědi dle ust. § 100 odst. 2 TŘ a zároveň je povinen odpovědět na všechny otázky, jež mu budou položeny vyslychajícím nebo protistranou, protože se tímto na jeho výslech vztahují všechna obecná ustanovení trestního řádu pro výslech svědka.

Aby svědek svou pravdivou výpovědí nepřivodil nebezpečí trestního stíhání sobě, některému ze svých příbuzných anebo jiné osobě, jejíž újmu by pociťoval, jako svou vlastní, může využít svého práva na odepření výpovědi dle ust. § 100 TŘ. Stejně tak je k odepření oprávněn, pokud by měl vypovídat jako svědek proti obviněnému, který by byl zároveň jeho příbuzným v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner, druh či jiná osoba jemu blízká.

Z tohoto důvodu se na počátku výslechu dotazuje vyslychající svědka na jeho poměr k obviněnému, aby si tak mohl ověřit, zda je svědek skutečně v takovém postavení, jenž jej opravňuje odepřít výpověď, protože pouhé prohlášení svědka o odepření výpovědi bez uvedení osoby, jíž by hrozbu trestního stíhání přivodil, nelze považovat za odmítnutí výpovědi dle ust. § 100 TŘ. V této situaci není vyslychající

⁹¹ Nejvyšší soud, 7 Tz 152/2001

oprávněn ukončit výslech svědka, ale naopak jeho povinností je nutit svědka k výpovědi a to i opakovaným uložením pořádkové pokuty.⁹²

10. TAKTIKA VEDENÍ VÝSLECHU

Rozlišujeme čtyři základní taktické postupy výslechu, jimiž jsou:

1. **navázání psychologického kontaktu mezi vyslychajícím a vyslychaným;**
2. **analýza výpovědi v průběhu výslechu;**
3. **pomoc vyslychajícího odstranit chyby a nedostatky ve výpovědi vyslychaného; a**
4. **působení na vyslychaného, aby vypovídal pravdivě.**

Tyto základní taktické postupy se neuplatňují samostatně, nýbrž ve vzájemných kombinacích, přičemž první dva z takto vymezených postupů bývají označovány jako obligatorní, druhé dva jako fakultativní. Zatímco navázání psychologického kontaktu a analýza výpovědi se tedy aplikují v průběhu každého výslechu, poskytování pomoci vyslychanému a pozitivní působení na vyslychaného se uplatňují dle potřeby.⁹³

Ad. 1. K navázání psychologického kontaktu mezi vyslychajícím a vyslychaným dochází zpravidla již v úvodním stádiu výslechu. Jedná se o rozhodující faktor jeho efektivity. Cílem vyslychajícího je získat si patřičnou důvěru vyslychaného tak, aby s ním byl ochoten sdílet informace a komunikovat vůbec. Aby vyslychající tohoto cíle dosáhl, snaží se na vyslychaného pozitivně působit již před samotným výslechem vhodnou volbou předvolání a v průběhu výslechu pak citlivým zjišťováním osobních dat, objasněním předmětu výslechu, jakož i volbou patřičné formy poučení vyslychaného. Vyslychající svým klidem, nekonfliktním vystupováním a přesnou a věcnou argumentací přispívá k vytvoření vhodného výslechového prostředí, čímž si dále získává důvěru vyslychaného. Navázal-li vyslychající takovýto pozitivní kontakt s vyslychaným, je nezbytné, aby jej udržel v průběhu celého výslechu a usiloval o jeho další posílení, neboť důsledkem ztráty trpělivosti nebo podcenění předmětu výslechu ze

⁹² Vantuch, P. K oprávnění svědka odepřít výpověď dle § 100 odst. 2 TŘ, [Bulletin advokacie 10/2001, s. 38]

⁹³ Straus, J. a kol., Kriminologická taktika. 2. Vydání, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, 291 s., ISBN 978-80-7380-095-6, s. 113

strany vyslychajiciho by mohl byt ztizeny prubeh vyslechu nebo dokonce znemozneni dosazeni jeho cile.

Ad. 2. Analýza výpovědi v průběhu výslechu umožňuje vyslychajicimu nejenom zjistit stanovisko vyslychaného k předmětu trestního řízení, ale zejména zhodnotit pravdivost a věrohodnost výpovědi vyslychaného porovnáním jejího obsahu se skutečnostmi v průběhu trestního řízení již zjištěnými. Vyslychajici může pomocí analýzy výpovědi lépe poznat vyslychanou osobu, odhalit případné vnitřní rozpory v její výpovědi a samotnou výpověď a informace z ní získané porovnat s jinými důkazy. To vše mu poté umožňuje eventuelní rozpory odstranit, jakož i eliminovat další v úvahu připadající nedostatky.⁹⁴

V rámci analýzy výpovědi je také na místě zaměřit se nejenom na obsah výpovědi jako takové, nýbrž i na nonverbální projevy vyslychané osoby a na její chování jako celku. Jedná se o významné indikátory psychického stavu, jakož i věrohodnosti výpovědi vyslychané osoby. V tomto ohledu nelze pominout mimiku, oční kontakt, tělesné pohyby a celkový postoj vyslychané osoby, které jsou vyslychajicimu způsobitelné mnohé napovědět. Takto vymezená analýza výpovědi v průběhu výslechu je však věcí praxe a vlastní intuice vyslychajiciho, přičemž profesionální zkušenosti metody logiky a změny taktiky lze označit jako ty s největší nadějí na efektivní výsledek v podobě dosažení cíle výslechu.

Ad. 3. Pomoc vyslychajiciho odstranit chyby a nedostatky ve výpovědi vyslychaného je fakultativním taktickým postupem, jenž se uplatní, jedná-li se o výslechovou situaci, v níž vyslychaný vypovídat chce, ale nemůže. Zpravidla se jedná o výslechy svědků, o výslechy obviněných pak tehdy, jsou-li pachatelé sériové trestné činnosti, protože jinak si vlastní skutky pamatují ve většině případů velmi dobře. Tato pomoc spočívá v celé řadě taktických metod, pomocí kterých si vyslychaný vybaví i zdánlivě zapomenuté vzpomínky vážící se k předmětu výslechu. Vyslychaný by tak měl být nejprve nabádán k tomu, aby si vybavil celou událost, situaci, v níž k této události došlo, okolí, počasí, čas, světlo apod. Dále by měl být instruován k tomu, aby hovořil o předmětných událostech tak, jak chronologicky následovaly a v detailu popsal i ty okolnosti, které sám za podstatné nepovažuje. Vyslychaný by měl být orientován

⁹⁴ Rybář, M. Základy kriminalistiky: (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult). 1. vydání Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2001, 230 s., ISBN 80-864-7303-1., s.

nejprve na ty události, které si pamatuje dobře a teprve poté na ty, které si vybavuje ne úplně jasně nebo téměř vůbec. Vyslýchající může v tomto ohledu pomoci vyslychanému prostřednictvím dalších taktických postupů, zejména metody asociativních spojů, mnemotechnickými pomůckami či využitím principu kauzality tedy vztahu příčiny a následku.

Ad. 4. Jediným ze zákona přípustným prostředkem, kterým je vyslychající oprávněn působit na svědka nebo obviněného, kteří z různých příčin nechtějí vypovídat pravdu, je přesvědčování o neúčelnosti a škodlivosti lži. Kriminalistika vypracovala dílčí taktické postupy, jimiž lze psychologicky působit na rozum a city vyslychaného, a tak dosáhnout pravdivé výpovědi.⁹⁵ Rybář však uvádí, že poznatky kriminalistické praxe dokládají, že je výhodnější předejít lži pomocí důkladné přípravy vyslychajícího umožňující mu výběr správné výslechové taktiky, nežli později využitím různých psychologických taktických metod působit na vyslychaného, jenž vypovídá nepravdivě. Neboť v tomto případě je nezbytně nutné nejprve objasnit důvod a příčiny takového jednání a v závislosti na nich pak zvolit vhodný způsob přesvědčování. Zatímco u obviněného je většinovým motivem pro lživou výpověď snaha o zlehčení následků vyplývajících z šetřeného trestného činu, v případě svědka je zpravidla stimulem strach, a to nejenom ze msty pachatele, ale například také z případného odhalení vlastní trestné činnosti anebo z reakce blízkého okolí, která je charakteristická pro sexuálně orientované trestné činy.⁹⁶

Kromě výše uvedeného se nabízí řada dalších taktických metod psychologického působení na vyslychaného. Vyslýchající může například využít stimulace kladných vlastností, stavu emocionálního napětí, reflexivních úvah vyslychaného, jakož i vnitřních rozporů výpovědi či rozporu mezi údaji vyslychaného a jinými důkazy.

Podmínkou pro metodu stimulace pozitivních vlastností vyslychaného je znalost jeho osobnosti, především jeho morálních a charakterových vlastností a žebříčku jím uznávaných hodnot. Vyslýchající by měl posílit pozitivní vlastnosti vyslychaného tak, aby ve vnitřním konfliktu mezi právním vědomím a morálkou na straně jedné, a skutečným jednáním na straně druhé převýšily vyšší mravní city nad motivací lživé

⁹⁵ Straus, J. a kol., *Kriminalistická taktika*. 2. Vydání, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, 291 s., ISBN 978-80-7380-095-6, s. 119 - 120

⁹⁶ Rybář, M. *Základy kriminalistiky: (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult)*. 1. vydání Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2001, 230 s., ISBN 80-864-7303-1., s. 145

výpovědi. V praxi může vyslychající poukázat na dosavadní řádný život vyslychaného, zdůraznit jeho cit pro spravedlnost či jiné kladné vlastnosti.

Dopustí-li se trestného činu duševně zdravá osoba, nachází se zákonitě ve stavu emočního napětí, což platí i o osobě, která se takového protispolečenského jednání sama nedopustila, ale byla mu přítomna anebo dokonce byla předmětem jeho útoku. Vyšší stupeň emočního napětí zapřičiňuje fakt, že se k takovému jednání má vyjádřit před orgány činnými v trestním řízení. Pokud osoba podává o tomto protispolečenském jednání vědomě nepravdivé údaje, stupeň emočního napětí se zvyšuje ještě více. Uvedené se pak týká především osoby pachatele, kdy předpokladem využití stavu emočního napětí vyvolaného spáchaným trestným činem, popřípadě jeho dopadením je vyslechnutí pachatele v co nejkratší možné době od spáchání trestného činu. Příklady z praxe ukazují, že nemalá část pachatelů podlehne tomuto emocionálnímu napětí a spontánně vypoví pravdu, což po několika dnech odvolávají a začínají vypovídat lživě často také s odůvodněním, že na ně byl ze strany vyslychajícího činěn nátlak. Proto je na místě takto získanou výpověď ihned prověřit a zajistit o ní důkazy.

Podmínkou pro využití vnitřních rozporů ve výpovědi či rozporů mezi výpovědi a dalšími důkazy je její řádná protokolace a důkladná analýza. Lživě vypovídající vyslychaný se často v průběhu své výpovědi zaplétá do závažných rozporů uváděním vzájemně se vylučujícími údaji. Jsou-li mu ze strany vyslychajícího tyto rozpory předloženy s žádostí o jejich vysvětlení, vyslychaný si sám uvědomí, že jím podaná výpověď je nepřesvědčivá a nevěrohodná a upustí od ní. Je-li výpověď bez vnitřních rozporů, ale její obsah se neshoduje s jinými již zajištěnými důkazy, musí se vyslychající před tím, nežli je vyslychanému předloží, dotázat na to, zda trvá na své výpovědi. Pokud ano, nabízí se vyslychajícímu řadu způsobů, jakými může důkazy předložit. Může předložit celý soubor důkazů najednou, může důkazy předkládat ve sledu jejich narůstající síly, může předložit pouze ty rozhodující atd. V některých případech je dokonce vhodné, aby vyslychající předložil důkazy přímo na místě činu, místě nálezu nebo místě jejich zajištění.

Využití reflexivních úvah lživě vypovídajícího přichází v úvahu zejména, má-li tato osoba enormní zájem na výsledku procesu poznání předmětné události, tedy na výsledku vyšetřování. Použití této taktiky vyžaduje znalost poznatků o reflexivním myšlení spolu s dalšími poznatky obecné, soudní, forenzní, jakož i experimentální psychologie. Jádrem tohoto taktického postupu spočívá v teorii reflexivních her, tedy ve

vytvoření myšlenkových úloh, které lživě vypovídající osoba může, ale nemusí řešit. Zmíněné myšlenkové úlohy lze rozdělit do dvou víceméně samostatných skupin.

Typické myšlenkové úlohy pro dobu bezprostředně před výsledkem jsou zejména následující dvě. Vyslýchající je vyslýchanému oprávněn předložit takovou myšlenkovou úlohu, kterou vyslýchaný může na základě navozených asociací řešit tak, že připravovaná lživá výpověď se stává z morálního či etického hlediska nemožná, anebo z jiného hlediska neúčelná nebo nemožná, a tudíž se rozhodne vypovídat pravdivě. Druhou takovouto myšlenkovou úlohu, může vyslýchaný řešit bez dostatečně opodstatněných představ o množství nashromážděných informací a jejich důležitosti svědčící o nepravdivosti výpovědi takovým způsobem, že lež v připravované výpovědi se opět jeví jako neúčelná anebo morálně neúnosná.

V průběhu výsledku lze vytvořit opět dvě charakteristické myšlenkové úlohy, tu první může vyslýchaný řešit pomocí navozených asociací tak, že vzhledem k informovanosti vyslýchajícího a významu informací o lživosti výpovědi se setrvání na ní jeví jako neudržitelné. Druhá myšlenková úloha spočívá na rozporu mezi fakty, kdy vzhledem k významu důkazů svědčících o lživosti výpovědi pro neúčelnost vyslýchanému nezbyvá, nežli ji opustit a vypovídat pravdivě.⁹⁷

V rámci předestřených typických myšlenkových úloh může vyslýchající vytvořit celou řadu specifických myšlenkových úloh vážících se na konkrétní vyšetřovanou situaci a charakter důkazů doposud nashromážděných. Vyslýchající je při použití tohoto taktického postupu přísně vázán požadavky stanovené trestním řádem, použije-li uvedených technik nesprávným způsobem, může se dopustit jednání *contra legem*.

Na taktiku výsledku lze pohlížet nejenom ze strany orgánů činných v trestním řízení, ale také z pohledu obhájce. Jak tedy může obhájce pomoci obviněnému, co neúčelněji hájit a prosazovat jeho práva?

Je především v zájmu obviněného řádně se vyjádřit ke všem skutečnostem, jež mu jsou kladeny za vinu. Obviněný tak činí jednak předkládáním či navrhováním jednotlivých důkazů svědčících v jeho prospěch, jakož i sdělením svého stanoviska k věci. K taktice obhajoby tak náleží dohled nad tím, aby byl obviněný vyslýchán v souladu s ust. § 91 a násl. TŘ, a tudíž nebyl v žádné fázi trestního řízení jakkoli k výpovědi donucován a bylo mu umožněno kdykoli se k obvinění vyjádřit.

⁹⁷ Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J. Kriminalistika. 2. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, 606 s., ISBN 80-717-9878-9, s. 332

Úkolem obhájce je upozornit obviněného na vše, co mu trestní řád k vlastní obhajobě umožňuje. Co se týče způsobu vedení výslechu, lze předpokládat, že to bude obhájce, který svému klientovi poradí, aby k věci buď nevyprávěl vůbec anebo pouze částečně. V mnoha případech totiž dochází ke zmírnění obvinění, případně i k úplnému vyvinění taktikou obhajoby spočívající v tom, že obhájce poradí klientovi, aby k věci vyprávěl tak, že svými slovy pouze popíše daný skutek a dále využije svého práva nevyprávět. Uvedené jednání pak vede k tomu, že orgány činné v trestním řízení jednající ať už v přípravném řízení, hlavním líčení či veřejném zasedání o odvolání, stejně jako případní obhájci ostatních spoluobviněných nejsou oprávněni položit obviněnému byť jedinou otázku. Je nasnadě, že takto lze postupovat i u opětovného výslechu, eventuálně výslechu, jenž je prováděn u odročeného hlavního líčení či veřejného zasedání. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny respektovat i jinou taktiku obhajoby, jenž se zakládá na tom, že obviněný na počátku trestního řízení nevyprávěl vůbec a k věci se rozhodne vyjádřit až poté, co se spolu se svým obhájcem seznámí s trestním spisem, což v mnoha případech umožňuje obhajobě lepší přípravu a postavení v trestním řízení vůbec. Uvedené taktiky obhajoby jsou plně přípustné, neboť jednotlivá ustanovení trestního řádu upravující výslech, na něž je tato diplomová práce zaměřena, tento výklad umožňují, v důsledku čehož se jedná o zákonný postup.

Co se týče taktiky výslechu je úkolem obhájce údaje získané orgánem činným v trestním řízení pomocí vhodně kladených otázek rozmělnit způsobem, který zmírňuje anebo ještě lépe zcela vyvrací vinu obviněného. Zmíněným jednáním tak plně dostává svému poslání účelně hájit oprávněné zájmy svého klienta, neboť každý má zákonné právo na svou řádnou obhajobu.

11. ZÁVĚR

Obě strany trestního řízení, tedy jednak obviněný a jednak orgány činné v trestním řízení si musí být vědomy toho, že zejména z výpovědí obviněného, obžalovaného a svědka se dozvídají nejvíce informací o předmětu projednávané věci a to optikou osob, jichž se řízení bezprostředně dotýká. Je pak pouze na těchto stranách, jak s takto zjištěnými skutečnostmi naloží. Přitom je nezbytné, aby byly respektovány všechna ustanovení trestněprávních předpisů a byly dodrženy všechna práva, jakož i povinnosti z nich vyplývající a to na obou stranách trestního řízení. S ohledem na poslední větu si však dovoluji zdůraznit především povinnosti na straně orgánů činných v trestním řízení, jež jsou ve svém postupu přísně vázány trestním řádem a při němž musí plně dbát a šetřit práva a svobody zaručené nejenom Listinou základních práv a svobod, ale také mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána. Z ústavního pořádku vyplývající právo obviněného na obhajobu tvoří rámec pro jednotlivá konkrétní práva, pomocí nichž může důsledně hájit svá práva a oprávněné zájmy.

Nicméně zjistí-li se v průběhu řízení, že trestný čin spáchán byl, je třeba v souladu s účelem trestního řádu postavit obviněného před soud, kde dojde k jeho spravedlivému potrestání a tak i k důsledné ochraně občanské společnosti. Naopak, pokud z výpovědí a dalšího prověřování vyplyne, že pachatel trestný čin nespáchal, je třeba věc odložit, trestní stíhání zastavit, případně obviněného od obžaloby zprostit. Stejně tak je nutné postupovat i v případě, že vinu obviněného nelze prokázat, neboť v tomto případě jsou orgány činné v trestním řízení povinny důsledně uplatnit princip presumpce nevinu, tak jak vyplývá z ust. § 2 odst. 2 TŘ.

Z uvedeného vyplývá, že výpověď jednotlivých osob, jež jsou na trestním řízení různou měrou zainteresovány, je pro trestní řízení zcela esenciální institut, jehož význam se promítá ve dvou aspektech. Na jedné straně se jedná o zdroj často těch nejdůležitějších informací o skutečnostech podstatných pro trestní řízení, na jejichž základě si dělají orgány činné v trestním řízení závěr o tom, zda trestný čin spáchán byl či nikoliv. A současně se jedná o mechanismus obrany v dispozici obviněného a zpravidla také jeho obhájce proti skutku, jehož spáchání je obviněnému kladeno za vinu.

12. CONCLUSION

Firstly, sides of the legal proceeding, both the defendant and the investigator, have to be aware, that most information about the criminal activity and criminal case itself, is gained from the testimony of the accused, defendant, and witness, throughout their own perspective as individuals directly involved. However, how such information will be used in the criminal proceeding afterwards, is only up to the sides of the criminal case. It is absolutely essential for both sides of the case, that all legal and criminal rules and regulations and rights are respected and obeyed, as well as all legal obligations derived from such rights, are being followed. Furthermore, I do have to emphasize legal obligations of the criminal investigator, whose actions are derived and limited by the criminal code. Their actions have to obey and preserve human rights and freedoms, guaranteed not only by the Human Rights List, but also by international human rights and freedoms treaties that bound Czech Republic. Constitutional right for a fair defense and fair trial, derives a legal base for all single legal rights, by which an individual may defend a lawsuit failed against him.

Moreover, once its evident, that a criminal offense has been committed, it becomes absolutely vital for the accused to face criminal charges at the court, according to the criminal code, where such illegal activity is punished and public society is preserved and protected. On the contrary, once its evident from the testimonies and investigation, that an individual is innocent, then all criminal and legal charges have to be dropped and a lawsuit is to be suspended. A similar approach has to be followed, when its impossible to prove the accused individual guilty, since the legal investigator has to impose principle of presumption of innocence, according to „ust. § 2 odst. 2 TŘ.“

Lastly, from above mentioned is obvious, that testimonies of individuals involved with the criminal case in any way, are a vital and essential intitute for the criminal proceeding. Gravity of testimony emerges in two different perspectives. On one hand, its a source of the significant and relevant information, crucial for the criminal proceeding. Therefore, such information constitutes a foundation for the decision of the criminal investigator, if the criminal activity was committed or not. On the other hand, testimony plays an eminent and substantial role in the mechanism of defense used by both defendant and his legal attorney, to defend a lawsuit.

Použité prameny

Literatura:

- Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 1211 s., ISBN 978-807-1795-728
- Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J. Kriminalistika. 2. Přepřacované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, 606 s., ISBN 80-717-9878-9
- Straus, J. a kol., Kriminalistická taktika. 2. Vydání, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, 291 s., ISBN 978-80-7380-095-6
- Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 2. Vydání. Praha:Leges, 2011, 816 s., ISBN 978-80-87212-92-9
- Šámal, P. Trestní řád: komentář. 6., doplněné a přepřacované vydání. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 3011, ISBN 978-807-4000-430
- Vantuch, P. Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepřacované vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 651 s., ISBN 978-807-4003-219
- Hendrych, D., Právnícký slovník. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, xxii, 1459 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.
- Krupka, J.: Trestní právo procesní. 3. Vydání. Praha:ARMEX PUBLISHING s.r.o., 2010, 198 s., ISBN 978-80-86795-89-8, 198,
- ! Šimovček, I.: Kriminalistika., 1. Vydání, Bratislava: Iura Edition, 2001, s. 326, ISBN 80-890-4712-2,
- Svejkovský, J., Vychopeň, M., Krym, L., Pejchal, A. a kol. Zákon o advokacii. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, 651 s. ISBN 978-80-7179-248-2
- Rybář, M. Základy kriminalistiky: (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult). 1. vydání Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2001, 230 s., ISBN 80-864-7303-1
- Šámal, P., Válková, H., Sotolář, A., Hrušáková, M., Šámalová: Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, 3. vydání. Praha: 2011, 988s., ISBN 978-80-7400-350-9
- Novotný, F., Souček, J. et al. Trestní právo procesní. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, 410 s., ISBN 978-807380-237-0

Časopisecké články:

- Dostál, A. Povinnost mlčenlivosti advokáta s náznakem mezinárodního srovnání, [Bulletin advokacie 6/2004, s. 11]
- Růžička, M., Szkanderová, M. Několik poznámek k výslechům svědků v přípravném řízení z pohledu policejního orgánu a státního zástupce., [Trestněprávní revue 10/2011, s. 290]
- Zachová, M. Povinnost mlčenlivosti advokáta, [Bulletin advokacie 4/2001, s. 24]
- Vantuch, P. K oprávnění svědka odepřít výpověď dle § 100 odst. 2 TŘ, [Bulletin advokacie 10/2001, s. 38]
- Mandák, V. Meze trestní obhajoby – nástin základních otázek, [Bulletin advokacie 10/2003, s. 26]
- Vantuch, P. Výpověď obviněného, jeho vyjádření k obvinění a přerušování výslechu, [Bulletin advokacie 11-12/2004, s. 31]
- Vantuch, P. K možnostem obhajoby před navržením výslechu svědka v trestním řízení, [Právní rozhledy 4/1998, s. 166]
- Řehulová, L. Institut zproštění povinnosti mlčenlivosti advokáta klientem, [Právní rozhledy 11/2011, s.393]
- Vantuch, P. Nový zákon o ochraně svědka a dalších osob a boj s organizovaným zločinem., [Právní rozhledy 8/2001, s. 359]

Zákony:

- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže
- Zákon č. 200/1990 Sb., zákon o přestupcích
- Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením
- Instrukce Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, č. j. 505/2001-Org
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

- Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování
- Ústavní zákon č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

Rozhodnutí soudu:

- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. června 2012, 6 Ads 30/2012-47
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2001, 7 Tz 152/2001
- Nález Ústavního soudu I. ze dne 17. 2. 2010, ÚS 2971/09

Použité zkratky:

- TŘZákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších právních předpisů
- LZPSÚstavní zákon č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších právních předpisů
- ZAZákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších právních předpisů
- TrZZákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů

Příloha č. 1

Usnesení o zahájení trestního stíhání

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje
Územní odbor Karviná
3. oddělení obecné kriminality - SKPV
ul. Svatopluka Čecha 1
736 01 Havířov - Město

Havířov - Město

USNESENÍ

Podle § 160 odst. 1 trestního řádu se zahajuje trestní stíhání osoby

1 x soudně
trestán

jako obviněného ze spáchání zvláště závažného zločinu loupeže § 173 odst. 1 tr.
zákoníku

kteřého se měl dopustit tím, že dne [redacted] v době kolem od [redacted] na chodníku, před pobočkou České pošty, veden záměrem i silou zmocnit se finančního obnosu, začal křičet na [redacted] která vyšla krátce předtím z objektu České pošty, kde si byla vyzvednou sociální dávku - rodičovský příspěvek, a která v jedné ruce držela peníze a v druhé peněženku a chtěla si tyto peníze schovat "Dej mi peníze!", poté co [redacted] jeho požadavek odmítla slovy: "Nic nedostaneš!", přistoupil k [redacted] a chytil ji za obě zápěstí, poté jí podkopl nohy, takže [redacted] upadla na chodník na záda, k této se vzápětí sklonil a z ruky jí vytrhl finanční hotovost ve výši 7.600,- Kč a poté z místa odešel, čímž tímto jeho jednáním vznikla [redacted] škoda na majetku ve výši 7.600,- Kč.

O d ů v o d n ě n í

Uvedené skutečnosti byly zjištěny ze spisového materiálu policejního orgánu Policie České republiky, Moravskoslezského kraje, 3. OOK SKPV Havířov vedeného pod č.j.: [redacted] zvláště pak z Úředních záznamů o podaném vysvětlení dle § 158/6 tr. řádu osoby [redacted], která v nich podrobně popsala skutkové okolnosti, za kterých došlo k uloupení její hotovosti, která se stala předmětem útoku pachatele, a vyjádřila se k výši způsobené škody.

Další skutečnosti byly zjištěny zejména z výslechu [redacted], která popsala průběh jednání, kterého byla svědkem. Další důležité skutečnosti byly zjištěny ze záznamu o podaném vysvětlení [redacted] který popsal jednání při kterém byl přítomen společně se [redacted]. Další skutečnosti byly rovněž zjištěny z Úředních záznamů o podaném vysvětlení dle § 158/6 tr. řádu osob [redacted] který

popsal čeho byl svědkem před Českou poštou, když došlo k loupeži na osobě [redacted] a dále ze zpráv České pošty, z ohledání místa činu a dalších písemností založených ve spisovém materiálu.

Vyhodnocením uvedených písemností je dostatečně odůvodněn závěr, že [redacted] svým jednáním naplnil všechny zákonné znaky zvláště závažného zločinu loupeže dle § 173 odst. 1 trestního zákoníku, když v úmyslu zmocnit se i silou finanční hotovosti použil vůči [redacted] shora popsaného násilí, čímž chtěl porušit zájem společnosti na ochraně osobní svobody člověka, jakož i ochraně majetku a s tím souvisejících vlastnických práv.

Vzhledem k tomu, že prověřováním zjištěné a odůvodněné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán výše citovaný trestný čin a je i dostatečně odůvodněn závěr, že tento spáchala konkrétní osoba, rozhodl jsem o zahájení trestního stíhání [redacted] nár. [redacted] jako obviněného tak, jak je ve výroku tohoto usnesení uvedeno.

Poučení:

Podle § 36 odstavec 3 trestního řádu musíte mít obhájce již v přípravém řízení. Jestliže si obhájce do 3 dnů od převzetí tohoto usnesení ne zvolíte sám nebo nebude-li Vám v této době zvolen zákonným zástupcem, popřípadě příbuzným v pokolení přímém, sourozencem, osvojitelem, osvojencem, manželem, partnerem, druhem nebo zúčastněnou osobou, bude Vám obhájce ustanoven (§ 37 a § 38 trestního řádu).

Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, kterou je možno podat do tří dnů od doručení u policejního orgánu, který usnesení vydal. Stížnost nemá odkladný účinek.

[redacted]
komisář

Příloha č. 2

Vyrozumění obhájce o úkonech – výslechy svědků

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
KŘP ÚSTECKÉHO KRAJE
Služba kriminální policie a vyšetřování
Územní odbor Most
Oddělení hospodářské kriminality
Václava Řezáče čp. 224/3, 434 75 Most

Most [redacted]
Počet stran: 1
emailem [redacted]

Advokátní kancelář
[redacted]
[redacted]
[redacted]

VAZBA

obv. [redacted] - vyrozumění o úkonech - výslechy svědků

V trestní věci obv. [redacted], nar. [redacted], trvale bytem [redacted]
[redacted] stíhaného pro přečin podvodu podle § 209 odst. 1 trestního zákoníku, vedeno na
OHK SKPV pracoviště Havířov pod č.j. [redacted]

Vás vyrozumívám o konání úkonu:

- 1./
úkon: výslech svědka - poškozené [redacted]
datum a čas: dne [redacted] v [redacted] hodin
- 2./
úkon: výslech svědka - poškozeného [redacted]
datum a čas: dne [redacted] v [redacted] hodin
- 3./
úkon: výslech svědka - poškozené [redacted]
datum a čas: dne [redacted] v [redacted] hodin

místo: PČR, KŘP ÚO MOST, SKPV OHK, ul. Václava Řezáče č. 224. 43475 Most
věc: výslech svědků - poškozených k obv. [redacted]

Úkony budou provedeny komisařem por. [redacted]

tel. 974 438 437
fax: 974 438 334
email: moohk@mvr.cz

por. [redacted]
komisař

Příloha č. 3

Protokol z hlavního líčení

Sp. Zn

Protokol o hlavním líčení

Okresní soud v Ostravě dne2012 v hod.

Trestní věc proti **S. S.**
pro trestné činy dle §§ **§148 odst.1**

P ř í t o m n i :

Samosoudkyně: Mgr. N. K.

Státní zástupce: Mgr. Z.,
dor.vyk

Zmoc. pošk.: v subst. JUDr. N. –
Mgr. S., dor.vyk.

Protokolující úředník: L. A.

Obžalovaná: S. – osobně, dor.vyk.

Obhájce: JUDr. K. - osobně,
dor.vyk.

U obžalované zjištěno, že pětidenní lhůta k přípravě od doručení předvolání byla zachována.

U OSZ, obhájce a zmoc. pošk. zjištěno, že pětidenní lhůta k přípravě od vyrozumění byla zachována

Z hlavního líčení b u d e pořizován zvukový záznam.

Státní zástupkyně přednesla návrh na potrestání sp.zn.

Konstatuje se, že se nedostavil nikdo za pošk. , podle § 206/2 t.ř. se čte č.l. 54, 55.

Dostavila se pošk. **R. F.** , totožnost ověřena z OP č.....,

po poučení dle § 43 t.ř. uvádí – poučení jsem rozuměla, odkazují na písemný návrh svého zmocněnce. Dalších HL se účastnit nechci, bude postačovat přítomnost mého zmocněnce.

Podle § 206/2 t.ř. se čte písemný návrh zmoc.pošk. z č.l. 8, 245-247.

Obžalovaná

S. S.

gen.č.l. 209

totožnost ověřena z OP č.

poučena dle § 33, 92, 93, 95 t.ř.

uvádí –

poučení jsem rozuměl, nevyžívám svého zák.práva, vypovídat budu a chci.

Ve Fakultní nemocnici v pracuji zhruba 3 roky a něco, pracuji na kožním oddělení, na poliklinice na ambulanci, v době, kdy se událost stala, jsem byla asi zhruba třetí měsíc na stacionáři kožního oddělení, který se nachází na lůžkové části v jiné budově, byla jsem tam na dočasnou dobu na nařízení vrchní sestry ponechána, a kde jsem pracovala, bylo předem dohodnuto, že se na svoje místo, na ambulanci budu vracet, tam také dnes pracuji.

Dne, jako každý den, mi přicházeli pacienti z vizity, kteří byli po vyšetření na vizitě, posláni k došetření nebo ošetření na stacionáře. S sebou si slečna F. (dále jen pošk.) přinesla ordinační list, kde je zaznamenána dávka, kterou já musím aplikovat ve fototerapii a v jejím případě aplikace masti, která se před fototerapií aplikuje na ložiska lupénky, kterou pošk. trpí. Ten den přišla pošk. zhruba mezi 10-11 hodinou poprvé, kdy já jsem se s ní domluvila, že momentálně koupelnu, kde ona se bude mazat, nemám volnou, byli tam jiní pacienti, domluvila jsem se s ní, že zhruba za 15-20 minut má přijít znovu a to také učinila, nechala si u mě věci na mytí, nějaké své osobní věci, za chvíli se tedy vrátila na stacionář, stále ještě nebyla koupelna volná, poté, když jsem jí byla k dispozici, jsme spolu odešly do koupelny, tam si pošk., podle mých pokynů, svlékla do spodního prádla, aplikovaly jsme jí mast Cignolin spolu, na aplikačním listu je nařízena i doba působení a procentuální síla té masti, v jejím případě to byl 1% Cignolin na 10 minut, aplikuje se vlastně na postižené části těla. V případě pošk. to bylo na celé ploše těla, včetně vlasů nebo hranici vlasů a kůže, toto se aplikuje za účasti sestry, pokud pacient na některé místa sám nedosáhne, to jsme dělaly spolu přibližně do 10 minut, já pacientovi nastavuji budík, aby věděl, kdy končí interval působení té masti. Na chvíli jsem tedy odešla, vrátila jsem se za chvíli, kdy jsem ten interval předpokládala, že vyprší, spolu jsme mast sundávaly, to je nutnost, protože pacienti si nesmí mast rozetřít mimo postižené části, protože ta mast je velice agresivní. Poté byla pošk., dle mých pokynů vyzvána, aby se šla osprchovat, mast se musí důkladně odstranit, aby nezůstaly nikde zbytky. Pošk. se šla tedy osprchovat, já jsem jí řekla, že musí po nějaké době ještě počkat na mě v koupelně, to tak dělám se všemi pacienty, aby se nemuseli znovu oblékat, nemusí se projít hlavními dveřmi, kterými přišla, ale dá se projít postranními posuvnými dveřmi rovnou přes přední místnost do místnosti, kde se nachází fototerapie, přišla jsem za pošk. do koupelny, když už jsem měla možnost ji tam uvést, jak říkám, byl tam jiný pacient, a pošk. byla už oblečená, já to tak dělám, aby se ti pacienti nemuseli znovu oblékat a svlékat, pošk. si teda přešla přes posuvné dveře, uvedla jsem ji do té místnosti, kde byla poprvé. Tu aplikaci, kterou jsme prováděly, jsme dělaly už podruhé, ještě jsme ji spolu prováděly den před tím. Pacientku jsem tedy poučila, aby se svlékla, do fototerapie se chodí bez spodního prádla, právě při té aplikaci masti jsem ji vyzvala, protože musím vidět, kde všude jsou ty ložiska, ale spodní prádlo si vysvléct nechtěla, takže jsem usoudila, že nechce, že se stydí, takže maximálně si odsunula spodní prádlo, abych viděla i ložiska pod nimi. Pošk. se ve fototerapii připravovala, já jsem jí nastavovala dávku, kterou mám na aplikačním listě, v jejím případě to bylo 0,2 joulů na cm², takto vlastně běžně postupujeme v případě, že pacienti nevykazují žádné známky nepochopení instrukcí, respektovala jsem tedy, že se pošk. nesvlékala přede mnou, pochopila jsem, že chce, abych odešla, aby se mohla svléknout, pošk. jsem dala do rukou ochranné brýle, které se běžně nachází na více místech, vlastně i v kabině, je jich tam několik a záleží, kde je předešlý pacient nechá, ale mimo to, jsou vždy na věšáku nebo je mám k dispozici na sesterně, protože po každém pacientovi se

dezinfikují, takže brýlí musí být několik a několik velikostí, protože na fototerapii chodí jak malé děti, tak různě velcí lidé. Pošk. jsem dávku nastavila na časovači, který je na vnějších dveřích kabiny, dala jsem pošk. brýle, řekla jsem jí, že se má svléknout, že si má stoupnout do kabiny, v momentě, kdy si nasadí brýle, se má dovézt zevnitř, na vnitřní straně dveří je úchyt, takové madlo, který se pacienti dovrhou a v momentě, kdy se pacienti dovrhou, tak se slunko zapne, jsou tam určitou dobu, v jejím případě jsem jí říkala, že to bude krátce, ale nepamatuji si, jestli se konkrétně ptala na interval, ale říkám to tak běžně pacientům, hlavně těm novým, ti starší pacienti to už potom znají. Řekla jsem jí, že kdyby cokoliv jí nedělalo dobře, kdyby se jí udělalo nevolno, nebo to prostě nesnesla, protože ne všichni pacienti snesou uzavřený prostor, máme k dispozici i panely, řekla jsem jí, že v případě potřeby, kdyby cokoliv chtěla nebo se jí nezdálo, nebo udělalo se jí nevolno, že si má otevřít a kabina se v té chvíli vypne. Řekla jsem jí také zhruba, že v jejím případě ten interval bude do dvou minut, že má normálně stát a poté, když kabina vypne svůj interval a vydá zvukový signál, to jsem jí řekla, že má tedy potom vyjít, a protože už jsem věděla, že budu ošetřovat dalšího pacienta, je to tak běžné, pacienti jsou zvyklí, kde já jim nechávám zpátky na vizitu ordinační list, kde nám musí potvrdit, že jsem to ošetření provedla, svým podpisem a odškrtnout dávku, pacienti vědí, že je zapotřebí, aby to sestřím vrátili a bylo to doloženo do dokumentace, toto jim nechávám na svém místě, i předešlý den si pošk. takto list odnesla. Posléze jsem tedy šla do koupelny opět, šla jsem ošetřovat dalšího pacienta a měla jsem tam i jinou práci, která se musí, protože po každém pacientovi se musí dezinfikovat třeba i rohože a uklidit se ta místnost, připravit, pacient pak jde do sprchy, tu já musím po každém pacientovi zase osprchovat. Pošk., když jsem se vrátila, já jsem předpokládala, že v místnosti už nebude, já jsem nešla jako přímo za ní, ale chodím průběžně přes ty místnosti, pacienti, kteří přicházejí na fototerapii, tak buďto zůstávají před dveřmi stacionáře a nebo v místnosti, kde já mám počítač, jsou tam připravené pro ně židle, takže průběžně tam jsou stále pacienti, kteří čekají na ošetření. Pošk., když jsem tedy přišla, řekla jsem jí, že jsem si myslela, že už odešla, tak mi řekla, že se jí to zdálo silné, že to bylo horké, že jí tam bylo horko a že jí připadalo, že tam byla dlouho, já jsem se jí ptala, jak to myslí, jestli vyšla ven dříve, to už si nepamatuji, co mi odpověděla, ale měla takový zčervenalejší obličej, já už jsem ji viděla oblečenou, takže tělo nemůžu posoudit, ale neříkala nic jiného, kromě toho, že jí pálí obličej a měla ho viditelně zčervenaly. Ptala jsem se jí, jestli je jinak všechno v pořádku, neříkala nic konkrétního, posléze jsem odešla ze stacionáře, pošk. jsem vyzvala, aby šla na pokoj, tam jsem přišla až po své polední pauze, která následovala hned, kdy mi sestra M., to je jedna ze sester, která měla ten den službu, která mi řekla, že pošk. přišla, teď nevím, jestli přišla konkrétně za sestrou nebo paní doktorkou, ale že přišla říct, že jí je teplo na tělo, tak že ji namazaly, předpokládám, že Polisanem, to se takto běžně dělá, nato jsem se šla za pošk. podívat na pokoj, byla přikrytá peřinou a říkala, že má zimnici, šla jsem pro teploměr, změřila jsem jí teplotu, neměla teplotu vysokou, měla něco pod 37 stupňů, ale zimnice byla zjevná, ten obličej už nebyl tak zčervenaly. Šla jsem tedy za naší paní doktorkou, která tam byla sama tou dobou a řekla jsem jí, jestli by se nešla na pošk. podívat a paní doktorka se jí vyptávala na nějaké pocity, jak se cítí atd. a napsala jí Paralen a Dithiaden, ten jí lůžkové sestry přinesly, já jsem tedy ještě, protože jsem viděla, že pošk. má nějaké takové barevné pití v láhvi, tak jsem jí nechala přinést konvici s čajem po naší ošetřovatelce. Ještě když jsem vyzvala po fototerapii pošk., aby šla na pokoj, tak jsem vyhledala paní doktorku, která byla na spisovně, na lékařském pracovišti a řekla jsem jí, že pošk. měla fototerapii, že mi udává, že se jí zdálo, že tam byla dlouho, a že zatím na ní nic nepozorují, ale že má dost červený obličej. Když jsem po obědě nechala u pošk. doplnit čaj, tak asi, řekla bych, zhruba po půlhodině, jsem byla za sestrami na sesterně a viděla jsem pošk. odcházet ven, kdy jsem se jí zeptala, jestli už je to v pořádku, jestli jí není zima, jestli nemá už zimnici, když odchází ven, říkala, že už je to lepší, sestry mi říkaly, že ji potkaly vícekrát, já konkrétně, protože stacionář se nachází těsně u východových dveří, tak jsem ji vlastně viděla odcházet ze svého místa na stacionáři, kdy tam jsou prosklené přední dveře a mohlo to být kolem 15.hodiny, kdy jsem pošk. viděla odcházet s nějakou návštěvou, byla to nějaká slečna, tak jsem ji vyzvala, ať jde za mnou, sáhla jsem ji na tělo, ruce měla normálně vlažné, i ten obličej se mi zdál, že už není tak červený, ptala jsem se, jestli se cítí líp, říkala, že ano, na nic si nestěžovala. V té chvíli už jsem věděla, já jsem mezitím kontaktovala nebo pátrala jsem po nějakém kontaktu na firmu, která nám přístroj dodala, protože v té době tam nebyla

moje přímá nadřízená ani neměla jsem se s kým poradit, tak jsem usoudila, že to zkonzultuji s tou firmou a zatím jsem přestala používat z bezpečnostních důvodů kabinu, máme tam i jinou variantu, takže všechny pacienty můžeme ošetřit úplně stejně na podobných přístrojích, které jsou ale časově zdlouhavější, protože se jedná o panely, kde se musí každá strana těla ozařovat zvlášť. Ptala jsem se naší paní sekretářky, kde ten kontakt na firmu může být, ptala jsem se i ostatních sester, pak jsem si vzpomněla, že jsem kdysi viděla ve složce, kde máme nějaké tiskopisy, tabulku s dávkami a stupni, které se aplikují a na druhé straně, že jsem si kdysi četla nějaký e-mail mezi naší vrchní sestrou a firmou S., tam v mailu bylo i nějaké telefonní číslo, na které jsem tedy volala, nebyl tam pan L., který byl na mailu podepsaný, byl tam nějaký jiný pán, přesně si nevzpomínám na jeho jméno a ten mi řekl, že se mi buď ten den nebo den příští, v pátek, ozve z firmy, což se také stalo, ale nevybavuji si, jestli to bylo ještě ten den ve čtvrtek nebo až v ten pátek a zavolal mi sám pan L., který chtěl po mně vědět, řekla jsem mu tedy, že už nepoužíváme sluníčko, že jsme měli pacientku, která má pocit, že tam byla dlouho, přitom její interval měl trvat zhruba 1,5 minuty a chtěl vědět, abych mu přečetla z časovače na displeji, tam je stále pohotovostní stav nebo jde vidět procentuálně síla, nebo nevím, jak to přesně definovat, UVB a UVA záření opotřebenost těch trubice, četla jsem mu ty údaje, kdy u UVA záření to bylo 98 % a u UVB záření to bylo přes 60 %, načež mi řekl, ať to přestaneme úplně používat, že v pondělí pošle technika, což se stalo, v pondělí přišel pan Š., který dělal s námi všemi na oddělení prohlídku fotokabiny. Protože mám pracovní dobu do 15.30 hodin, tak jsem se ani nesetkala s maminkou, já jsem naposledy viděla pošk. v 15 hodin, kdy odcházela se svojí kamarádkou, která přišla na návštěvu, to bylo naposledy. Zhruba v 15.30 hodin jsem odešla ze směny domů.

K dotazu samosoudkyně – jak se jmenovala lékařka, jak jste uváděla, že se byla s Vámi podívat na pošk.?

MUDr.K..

K dotazu samosoudkyně – to byla tedy ten den sloužící lékařka na směně?

ano, tam jich je obvykle více, ale tou dobou tam byla jenom ona, přesně už nevím časy, kdy kdo přijde a odejde, ale na té vizitě, z které vlastně pošk. přišla, je více těch lékařů.

.....

Na žádost OSZ je obž. předloženo č.l. 191 – záznam o školení používání zdravotnického prostředku.

OSZ uvádí - z předloženého vyplývá, že proškoleným zaměstnancům byl rovněž předložen český návod a byli s ním seznámeni.

K dotazu OSZ – z č.l. 191 vyplývá, že před uvedením přístroje do provozu byli níže uvedení zaměstnanci proškoleni k obsluze a údržbě v souladu s českým návodem a seznámeni s bezpečnostními předpisy pro tento přístroj, indikacemi a kontraindikacemi, zaměstnanci proškoleni k používání uvedeného zdravotnického prostředku jsou ve fakultní nemocnici oprávněni provádět další zaškolování, zde je Váš podpis k 4.11.2010, můžete se k tomu vyjádřit?

tady tento list papíru mi byl předložen vrchní sestrou a já jsem ho podepsala, bylo to v rámci, už si přesně nevzpomínám, něco v tom smyslu, že aby to bylo všechno v pořádku, tak mi dala paní vrchní tento seznam sester.

K dotazu OSZ – vrchní, to se jedná o Mgr. G.?

ano.

.....

Zmoc.pošk. – bez dotazu.

K dotazu obhájece – mohla byste přesněji popsat soudu ten časový snímek toho pobytu pošk. v místnosti fototerapie, od okamžiku, kdy jste tam vešly, pak následovalo nějaké poučení, pak se svlékala, Vy jste odcházela, takže až do doby Vašeho odchodu, jestli byste mohla ty jednotlivé časové fáze popsat.

vyzvala jsem pošk., aby si z koupelny přešla do místnosti, kde probíhá fototerapie, nejdříve jsem jí tedy dala instrukce, že bude stát ve sluníčku, že si může otevřít dveře, kdyby chtěla z něho odejít, že dneska má první dávku, že to bude trvat krátce, nevím, jestli se mě ona zeptala na přesný interval, posléze jsem jí dala brýle, řekla jsem jí, že tím, že dovře kabinu, že si má vevnitř nasadit brýle a tím, že dovře kabinu, že se sluníčko spustí, načež jsem odešla. Když jsem jí dávala instrukce, tak se nesvlékala, proto když jsem odešla, tak se musela svléknout.

K dotazu obhájece – jak dlouho odhadujete, že to mohlo trvat? od okamžiku, kdy jste vešly do té místnosti, tam jste jí poskytovala nějaké poučení, jak dlouho to poučení trvá, následně ona se převléká, jak dlouho trvá převlékání? následně je ozařována, jak dlouho trvá ozařování a následně se obléká, jak dlouho trvá oblékání?

poučovala jsem jí zhruba 2, 3 minuty, otevřela jsem kabinu a ukazovala jsem jí vlastně, jak vypadá, kde si může odložit.

K dotazu obhájece – a jak dlouho trvá svlékání? to jste říkala, že už jste odcházela. Co měla ona na sobě?

měla něco tmavého, nějaký takový domácí úbor, měla svoje oblečení. Svlékat se mohla 2 minuty, 3 minuty.

.....

K dotazu samosoudkyně – obhájece šlo o ty případy, kdy by došlo k tak zásadnímu popálení, jak u pošk.

tak to ne.

K dotazu obhájece – co se týče záznamu o proškolení, v tom záznamu je uvedeno, že 4.11., S. S., jste dopsána, poslední je Váš podpis, já se ptám, kdo Vás proškolil?

nikdo, tedy proškolení mi dávala sestra G. S..

K dotazu obhájece – tento záznam Vám předložil k podpisu kdo? a kdy?

paní vrchní. Předložila mi to vlastně až po té události.

K dotazu obhájece – tedy Vy potvrzujete, že jste 4.11. byla proškolená?

ano, kolegyní.

K dotazu samosoudkyně – to bylo toho 4.11., jak je tam uvedeno?

ano.

K dotazu samosoudkyně – a podpis se udál až v roce 2012 po události?

na přesný den si nepamatuji, ale bylo to nějak v té době, proto říkám, že jsem si ani nečetla ani ten dovětek, protože to bylo po té události.

K dotazu obhájece – na pracovišti stacionáře jste pracovala od toho data, které je tu uvedeno, od 4.11.?

ano.

K dotazu obhájece – takže proškolení bylo, ale Váš podpis je dodatečný?

ano. Ještě bych k tomu chtěla dodat, že tam chybí jedna moje spolupracovnice na tom seznamu, která pracuje na kožním lůžkovém oddělení, zhruba začala pracovat v době, kdy já jsem začala pracovat na stacionáři a také fototerapii obsluhovala a tam vůbec nefiguruje, jmenuje se Jana, ale příjmení nyní nevím, můžu ho říci dodatečně.

.....

Svědčyně

R. F

totožnost ověřena z OP č.....

uvádí –

gen.č.l. 36

poučena dle § 100, 101 t.ř.

poučení jsem rozuměla, nemám důvod k odepření výpovědi, vypovídat budu.

(pozn.samosoudkyně: v podstatných okolnostech vypovídá shodně jako na č.l. 36-41, 42-43)

K dotazu samosoudkyně – sama svými slovy prosím popište události Vaší hospitalizace ve fakultní nemocnici v na kožním oddělení, kdy jste k hospitalizaci nastoupila, na či doporučení, jak dlouho hospitalizace trvala, co se v jejím průběhu událo, zejména v návaznosti na okolnosti fototerapie a co následovalo?

doporučení jsem měla od své kožní lékařky MUDr. O. S., nastupovala jsem....2011, byla jsem hospitalizována na kožním, a to z důvodu, že jsem se léčila s lupénkou a od ...2011 jsem měla jít na fototerapii, což je vlastně léčba světlem, je to taková uzavřená kabinka. Ráno jsem šla za paní sestřičkou, kde jsme musely nějakou mastičku na mě namazat, už nevím, jak se to jmenovalo a potom jsem měla jít na tu fototerapii. Sestřička tam dělala ještě jednu paní, ta paní byla na vozičku, dělala jí něco s nohama a mně řekla, ať se svleču a ať na ni počkám, pak tam něco natukala na tu kabinku a řekla, že si tam mám vlézt a až to přestane svítit, tak mám normálně vylézt. Tak jsem se svlékla, vlezla jsem tam, zavřela jsem za sebou dveře, po 5 sekundách asi začala světla svítit a nevím, jak jsem tam byla dlouho, kolem 10, 7 minut, nevím teď a po nějaké době se to světlo vypnulo, tak jsem z té kabinky vylezla, oblékla se a jak jsem odcházela, tak paní sestřička přišla, ptala se mě, jestli mě nebolí hlava, jestli mi není nějak zle, já jsem jí řekla, že ne, pak jsem šla na pokoj, jenže po půlhodině, hodině, mi začalo být hrozně zle, začala jsem celá červenat, paní sestřička pak za mnou přišla, já jsem pak čekala návštěvu, přišla mi kamarádka kolem 14. nebo 15. hodiny, pak přišla mamka, ta, jak mě viděla, tak šla za sestřičkou, že chce podepsat revers a vzít si mě domů, tak jsme čekali na mého bratra, až pro nás přijede. Doma jsem měla čtyřicítky horečky, bylo mi zle, začaly se mi dělat na ruku puchýře, tak jsem se to snažila nějak zaspát, vzít si prášky, lehnout si a usnout, jenže ráno to bylo ještě horší, tak taťka jel pro moji dětskou doktorku, ta nám napsala nějaké recepty a mastičky a říkala nám, ať voláme sanitku a jedeme zpátky do nemocnice, ale já jsem furt říkala, že ne, že nechci, tak jsem to ještě nějakou dobu vydržela a odpoledne to bylo horší, tak taťka volal sanitku, sanitkou jsem jela do fakultní nemocnice na JIPku, kde si mě převzal nějaký pan doktor z JIPky, z popáleninového centra, pyžamo museli ze mě ostříhat, protože to vůbec nešlo ze mě dolů, měla jsem všechno přilepené a vím, že mi něco dávali do pravého ramena a do levého nártu, vím, že kolem mě stálo hodně lidí, ale nevím vůbec, kdo tam všechno byl, potom mě odvezli na pokoj na JIPku a tam za mnou byl i psycholog, každý druhý den mě museli celou

převazovat, to mě vždycky uspali a byla jsem tam asi týden a pak jsem šla normálně na lůžkový pokoj, kde jsem byla asi pět dnů a pak jsem šla domů.

K dotazu samosoudkyně – nastoupila jste tedy do fakulní nemocnice s lupénkou a byla jste umístěna na pokoj, byla jste tam sama nebo s někým?

byla tam se dvěma staršími ženami, jedna byla na vozíčku a druhá tam byla také s lupénkou.

K dotazu samosoudkyně – při hospitalizaci od prvního dne jste se nějakým způsobem léčila, podstupovala jste nějaké léčebné úkony?

ano, 3x denně mě mazali a prášky jsem brala. Název prášků si nevzpomenu.

.....

K dotazu samosoudkyně – z jakého důvodu maminka nevedla, že jste obdržela ty peníze, těch 300.000,- Kč? Je to datováno.....2011, čili předpokládám, že v té době jste už ty peníze měla.

neměla, dostala jsem je v 2012, myslím.

K dotazu samosoudkyně – můžete uvést, zda Vaše právní zástupkyně věděla o tom, že jste ty peníze obdržela?

ano.

K dotazu samosoudkyně – a z jakého důvodu ve svém návrhu ty peníze neuvádí? ten je až z 2012.

(bez odpovědi)

Zmoc. pošk. uvádí – nicméně to potvrzení bylo sepsáno celkem dopředu a přiznám se, že na tu skutečnost ohledně vyplacení těch peněz, jsme při sepisování toho návrhu zapomněli.

Samosoudkyně zmocněnci pošk. ukládá, necht' tuto skutečnost do svého návrhu doplní.

K dotazu samosoudkyně – obdržela jste Vy osobně nějaký omluvný nebo vysvětlující dopis ze strany Fakultní nemocnice, nebo Vaši rodiče? Kde by bylo třeba vysvětleno, z jakého důvodu došlo k Vašemu poškození zdraví, zda to bylo z důvodu selhání lidského faktoru, nebo to bylo z důvodu selhání technického zařízení?

ne, nic takového jsem neobdržela ani neviděla.

Na žádost OSZ svědkyni předloženo č.l. 189 – informovaný souhlas. K tomu svědkyně uvádí – já si na to nevzpomínám. Podpis je můj.

K dotazu OSZ – z informovaného souhlasu, který Vám byl nyní předložen vyplývá, že byl před tím proveden vysvětlující pohovor, který měla provést MUDr. K., je tomu tak?

ne.

.....

K dotazu OSZ – v současné době léčíte se stále ve Fakultní nemocnici?

ne.

K dotazu zmoc.pošk.- vrátím se zpátky ještě k událostem před samotnou fototerapií, kdy jste prodělávala nějaké mazání mastičkou, bavila jste se během toho s obž.?

před tou fototerapií? bavila, pomáhala mi nanášet mastičku na ta postižená místa, takže jsme se určitě bavily.

K dotazu zmoc.pošk. – a bavily jste i o obsahu průběhu fototerapie?

ne.

K dotazu zmoc.pošk. – žádným způsobem Vás neupozornila na to, co se tam bude dít, jak to bude probíhat, nic Vám k tomu neřekla?

(bez odpovědi)

K dotazu zmoc. pošk. - a můžete ještě jednou říci, zda Vám dala nějaké ty ochranné brýle?

ne, nedala mi žádné ochranné brýle.

K dotazu obhájce – setkala jste se někdy s MUDr. K.?

ano.

K dotazu obhájce – při jaké příležitosti?

při nástupu mi kontrolovala celé tělo a jinak asi ne.

.....

Obž. dotázána dle § 214 t.ř. –

K dotazu obž. – jestliže jste se účastnila vizit a byla vizita, kolik lékařů tam bylo?

to netuším, nevím.

K dotazu obž. – jeden nebo více?

myslím, že jeden.

K dotazu obž. – nacházela se tam Vaše ošetřující lékařka? tedy víte, která byla Vaše ošetřující lékařka?

ano vím, MUDr. K..

K dotazu obž. – a byla u té vizity?

myslím, že ... jo, ale ne vždycky.

K dotazu obž. – a u vizity, když jste vstupovali, vstupovali jste po jednom nebo více pacientů? do té místnosti, kde jsou lékaři, kde probíhá vizita?

po jednom.

.....

Obž. uvádí –

chtěla bych podotknout, že pravidlem v nemocnici, nejen na lůžkové části, ale i tam, kde pracuji dnes, máme akreditaci už roky, mezinárodní akreditaci v souvislosti s tím, já pracuji v nemocnici 3 roky a po celé ty 3 roky, se ke každému výkonu, i sebemenšímu jako je např. mražení bradavic, pacientovi předkládá informovaný souhlas, kde je zvlášť kolonka, kde to podepisuje zákonný zástupce, což je rodič nebo v případě zbavení svéprávnosti kdokoliv jiný a

lékař pouze a v průběhu toho se to tak děje naprosto všude, takže v případě lůžkového oddělení já nemám vůbec možnost s těmi pacienty, nahlížet ani do té dokumentace, to mi nenáleží, já jsem nikdy dokumentaci pošk. ani přesně nevím, kde se nachází, musela bych požádat o tu dokumentaci, takže ten informovaný souhlas, prostě není jiná možnost, než že ho podepsala poté, předpokládám, že byla lékařem o všech těch náležitostech, které se tam píšou, poučena a myslím a předpokládám, že jestliže den před tím všechny ostatní souhlasy podepisovala maminka, tak předpokládám, že i maminka, dělá se to tak u příjmu pacienta, kdy se plánuje jakoby další léčba a zákonní zástupci musí tu léčbu odsouhlasit, takže předpokládám, že i mamince ten den, pokud to bylo už v plánu den předem, že půjde na fototerapii, že ten Cignolin nemá bez fototerapie takový význam, takže bylo to i mamince vysvětleno, takže předpokládám, že pošk. byla lékařem, jako to bylo u všech jiných pacientů, byla seznámena s obsahem, nejen takto, aby si to přečetla, ale vlastně lékaři vysvětlují důvod a proč se jim jaká léčba nasazuje, to je dostupné v těch spisech, že vlastně k té léčbě, tam jsou různé varianty, že došlo k nějaké dohodě mezi rodiči, aby byla ta léčba jakoby co nejkratší, ta léčba Cignolinem je základní a fototerapie s tím Cignolinem a vždy to dělá lékař, ty informace předává, i o tomto, i o jiných, prostě ke mně pacienti chodí s jiným listem papíru, kde je pouze dávka, příp. další masti nebo koupele, já nemám ani na stacionáři, není to tak ani dnes a nikdy to tak nebylo, tyto formuláře (pozn. samosoudkyně – formuláře pro informovaný souhlas).

K dotazu samosoudkyně – ten informovaný souhlas ve stacionáři nemáte?

ne, všechny informované souhlasy se podepisují při příjmu pacienta, jiné v chorobopisu jsou, předpokládám třeba 15 formulářů, které, některé může sestra, kdy edukuje pacienta... ale co se týká léčby, tak v případě tady pošk., protože v té době nebyla plnoletá, tak musel rodič s tou léčbou souhlasit a podepisují se všechny souhlasy, v příp. pošk., že to bylo o den opožděné, tak je možné, že to podepisovala zvlášť den poté.

OSZ uvádí – já bych chtěla podotknout, že informovaný souhlas je z data2011, pakliže tady vyplynulo z výsledku pošk., že snad bylo uvažováno o fototerapii už den předchozí, avšak s ohledem na zdravotní stav k tomu nedošlo, tak pak mi není zřejmé, zda-li ve spise nebo zdravotnické dokumentaci je snad nějaký informovaný souhlas, který by měl předcházet tomu2011.

Samosoudkyně uvádí – ano, tento bude vyžádán ze zdravotnické dokumentace z nemocnice, jestli tam jsou ještě jiné informované souhlasy podepsané.

OSZ uvádí – co se týče zdravotnické dokumentace, tak tady jsme spolupracovali s poškozenými, protože orgány činné v trestním řízení nejsou oprávněnou osobou ...

Samosoudkyně uvádí – ale fakultní nemocnice tady posílala nějaké věci.

OSZ uvádí – ale nebyla to zdravotnická dokumentace, zdravotnickou dokumentaci si vyžadoval znalec při zpracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, takže toto, pokud máme, je od poškozených.

Obhájce uvádí – chtěl bych dodat v této souvislosti, že ten informovaný souhlas v každé nemocnici projednává s pacientem lékař, nikoliv zdravotní sestra.

.....

Svědce se výslovně vzdává svědečného.

K dotazu samosoudkyně, zda mají strany nějaké další důkazní návrhy ve věci, uvádí –

OSZ –nad rámec svědků, které jsem uvedla v návrhu na potrestání, bych dále požádala o předvolání svědkyně G. S., zaměstnankyně FN, kožní kliniky, která by se měla vyjádřit k poučení o proškolení režimu přístroje. Dále dávám na zvážení výslech zaměstnance téže kliniky a to MUDr. M. K.. Netrvám na výslechu žádných znalců, spokojím se se čtením znaleckého posudku. A ještě prostřednictvím zmocněnce bych dala do úvahy možnost vyžádat kompletní zdravotnickou dokumentaci fakultní nemocnice, zda tam ve zdravotnické dokumentaci není založen ještě nějaký jiný informovaný souhlas, který předcházel tomu datu.....2011.

Zmoc.pošk. –zatím nemám další návrhy na doplnění dokazování, ty zašlu příp. písemně, souhlasíme se čtením znaleckého posudku.

Obhájce –shodují se s návrhem OSZ, také žádáme vyslechnout svědkyně Sommerovou a MUDr. K., a vyžádat zprávy, zda ve zdravotnické dokumentaci se nachází další podepsaný informovaný souhlas. Dále souhlasíme se čtením znaleckého posudku.

Prohlášení usnesení-

HL se za účelem předvolání dalších svědků odročuje na **2012 v hodin**, č. dv. ..., poschodí, což OSZ, zmoc. pošk., obhájce, svědkyně F. a obž. berou na vědomí a nežadají písemného obeslání.

Skončeno, podepsáno v hodin.

protokolující úředník - L.A.

Mgr. N.K.
samosoudkyně

Protokol o HL vyhotovila protokolující úřednice L.S. dne.....2012

OSZ, obhájce a zmoc. pošk. žádají zaslat opis dnešního protokolu mailem -

Po odročení HL –

Obž. předává telefon MUDr. K. nyní pracuje v nemocnici v

Obž. sděluje jméno nynější vrchní sestry Mgr. L.K.